

B. Sándor Zong

NAPTÁR II.

/ 2. változat, 2014-re /

FORRÁSJEGYZÉK:

Eötvös József összes verse

Eötvös József: Vallomások és Gondolatok

Eötvös József levelezése

Eötvös József napló bejegyzései

Pásztor Mária vagyok. Ercsiben születtem és jelenleg is ott lakom.

Sok gyűjtött anyag maradt ki az első naptár elkészítése után, így összeállítottam egy másodikat is.

Legalább szavait szeretném ezzel megőrizni, hogyha már hamvai nem kaptak tisztos, emberhez méltó megbecsülést, nyugalmat – a halála után –, az általa választott nyug-helyén.

Sajnos, csak ebben a formában tudom küldeni, terjeszteni, mivel nem jelent meg könyv alakjában, de remélem így is kellemes időtöltést okoz a sorainak böngészése, akár csak naponként olvasva is.

2014. szeptember 12.

Tisztelettel: Pásztor Mária

/Ercsi Szent István út 31. 2451/

**A CSODÁLATOS REFORMKORI
NYELVEZETTEL ÍRÓDOTT SZAVAKAT
ÉRDEMES ÁTFORDÍTANI MAI NYELVÜNKRE,
MERT BÖLCS ÉS IGAZ GONDOLATOKHOZ JUTUNK,
ÉS BEPILLANTÁST KAPUNK EMBERI JELLEMÉBE IS.**

2. VÁLTOZAT 2014-RE

JANUÁR 1. ÚJÉV, a Béke világnapja

Kedves fiam! Köszönöm újév napjára írt leveledet, és szíves kívánataidat. Ha még nem tetted, kérlek, írd anyádnak. A kedves, öszveszedte minden aranyait, s hozzá még pár napóleonomat is, s miután a postaszelvényt nem találja, fél, hogy küldeménye elveszett. Mit a múlt évről írsz, igaz. Nem volt rossz év egyikünkre nézve sem, mert elértük, mit te kívántál, s miután én fáradtam; a különbség az, hogy Te azt, miért külföldi egyetemre menni kívántál elérted, mert csak magadtól függ, míg én, ki az alkotmányosságot csak azért óhajtani, hogy nemzetünk haladásának eszköze legyen, talán nem fogom teljesülve látni reményeimet. Nekem ehhez saját iparkodásomon kívül még egy egész nemzet közreműködése volna szükséges, s ehhez eddig nem sok kilátásom van.

JANUÁR 2.

A gyémánt, mert színe nincs, mindenikkel játszik.

JANUÁR 3.

Vannak férfiak, kiknek neve, mint az ekének a vasa, csak azért fényes, mert sok munkára használtatott; ennél a dicsőségnek nincs biztosabb neme.

JANUÁR 4.

Én, a politikában valóságos Zukunft-muzsikus vagyok, ki egész életemen át oly dallamokat énekeltem, melyeket húsz évvel később, minden susztergyerek fütyöl, de melyeket akkor senki érteni nem akart, – mennyire áll ez, azt egy könyvből fogod látni, melyet a napokban küldeni fogok, s melyet cáfolatul adtam ki azok ellen, kik egyik ülésünkben következetességemet cáfolták meg. – Miután félek, hogy éppen e részben benned is sok van természetemből, azért valóságos megnyugtatómra szolgál, hogy más pályán látlak.

JANUÁR 5.

Ha egy négyülékes kocsiban öten vannak, eggyel mindig több van a kelleténél, de senki sem tartja magát annak az egynek, és önkéntelenül felborulunk.

JANUÁR 6.**Vízkereszt**

Tegnap volt unokám keresztelője. Az atyai részről való nagyapja kívánsága szerint: Tamásnak hívják. Valószínűleg hasznára fog lenni a kisfiúnak, ha inkább védszentjének, mint nagyapjának példáját követi, s mielőtt hisz, egy kicsit jobban utánanéz a dolgoknak és embereknek, mint ahogy én tettem többször életemben. Unokám illúziókban szegényebb lesz ugyan – és ez veszteség –, de szegényebb lesz egyszersmind tapasztalatokban is, és ez mindenestre nyereség, amint hiszem, oly nyereség, mely ama veszteséget bőven pótolja...

JANUÁR 7.

...mert hisz bármily vészek között kormányozni lehet a hajót, csak azt nem, mely áll.

JANUÁR 8.

Ha mindenünnen napsugárok környeznek, jólesik az árnyék, de most elég setétté vált közönséges láthatárunk is, kár fáradni a homályosabb pont után.

JANUÁR 9.

Mert ha már bukunk kell, s a kék foltokat nem kerülhetjük el, ha azok rántanak le, kik hozzánk simulni akartak, s midőn ezt tevék, elsikámolva magunkat, velek rántaték, még eltűrhetjük.

JANUÁR 10.

Csakhogy valóságos bajoknak nehéz orvosságot találni, de képzelteknek bizonyosan még nehezebb.

JANUÁR 11.

...én a vallást, az egyes hitfelekezeteket, csak azon szempontból tekintem, miként s mennyire folyt be mindegyikök a közállományra, főképp a polgári szabadságra, mely minden rendezett közállomány alapját képezi.

JANUÁR 12.

...vigasztalásom, hogy mit valónak tartok, nem ferdíték el, s hogy valamint az, minek csak alapjait raktam le, ki fog építtetni, habár mások által is.

JANUÁR 13.

Hidd el, látszó pangásunk is jobb oly tevékenységnél, melynek eredménye nincs, s én inkább szeretem, ha tetszhalottnak mondanak, mintha minden siker nélkül mozogva, oly életjeleket adunk, melyek csak tehetetlenségünket bizonyítják.

JANUÁR 14.

Félszeg vagyok talán ismereteimben, felfogásomban, ítéletemben, de érzéseimben soha, s vagy teljes bizodalommal vagyok valaki iránt, vagy éppen nem bízom benne.

JANUÁR 15.

Hiába, vénülünk. Meglásd, ha még egy pár évig élek, nem megyek soha többé egyenes úton, vagy legalább nem járok többé egyenesen. Mit használ, ha meghajolni nem akartam, végre is meghajlít az idő.

JANUÁR 16.

Szívemen fekszik, hogy eszméimet vigyem keresztül. Ha az én eszméimért őt éljenzik – míg pacsirták lesznek a világon s fülemilék, a kortesek szavát nem irigylem senkitől.

JANUÁR 17.

Bármily hevesen folyjon a politikai vitatkozás, nézetem szerint joggal kívánhatjuk, még legkeserűebb elleneinktől is, hogy irányunkban lojális fegyverekkel éljenek.

JANUÁR 18.

...morális kötelességeiről, mindenki csak maga ítélhet.

JANUÁR 19. a Vallások világnapja

Nincs semmi oly helyreállíthatatlan, mint a bizalom, főképp népnél, mely politikában, mint vallásában, soha nem bír meggyőződéssel, hanem mindig csak hittel, s melynél a való s nem való mindig csak előítélet, annyival megrögzöttebb, mert oktalan.

JANUÁR 20.

Ennyi rosszakaratot s kajánságot látva, sokszor elundorodom. ...engem is kihoz sodromból, és sokszor egy kis káromkodással könnyíték szívemen.

JANUÁR 21.

...ha Isten segít, meg fogom mutatni, már azért is, a Debatta pártfogóinak, hogy nem oly egészen haltam meg, mint ők szeretnék.

JANUÁR 22. a Magyar Kultúra napja

Sokan, s maga a Felség, mint hallom, azt mondá felőlem, hogy álmodozó vagyok; legjobb reám nézve, hogy így megyek át életemen, s halálom után azt mondják felőlem, hogy álmaim teljesültek. ...mentül idősebb leszek, s higgadtabban ítélek magamról, – annál inkább belátom, hogy elleneim nemcsak magamra, de a közügyre is érdemet szereztek maguknak, midőn a lehetőségig háttérbe szorítottak. Azoknak vagyok egyike, kik arra valók, hogy elöl járjanak, de a gondolat, s nem a cselekvés mezején, és ebben sem az ókonzervatívok, sem mások nem fognak akadályozni.

JANUÁR 23.

Ha hiúbb lennék, oly ítéletek, hogy nézeteimet a világ minden részéből szedegettem össze, rosszul esnék.

JANUÁR 24.

...a tény tagadhatatlan, s talán mert vénülök, s ilyenkor érzékenyebbé válunk, néha nagy levertséget érzek, ...s miután éltémnek más jutalma úgysem lesz, vágyódom a nyugalom után.

JANUÁR 25.

Az érzelmek – legalább a népnél –, sokkal nehezebben változnak, mint meggyőződései.

JANUÁR 26.

Barátjaim állítják, hogy némi befolyást gyakoroltam nyelvünkre, s magam is hiszem, hogy sok szólási forma, mely most közönségessé vált, munkáim által hozatott be irályunkba. Mindég csak azt keresve, hogy gondolatomat tisztán fejezzem ki, midőn annak nyelvünkben kész formát nem találtam, magam alkottam ilyet...

JANUÁR 27.

10-én volt Mariskám születésnapja, s egész nap nem láttam családomat, holnap van ezüstszületésnapom, s nem leszek itthon, s így nem rendelkezek egy napomról.

JANUÁR 28.

Nem mondhatom, mennyire örülök, hogy fiam a természettudományokra vetette magát. Bár én is inkább a zoológiára, mint a politikára fordítottam volna fáradságomat, ott legalább előre tudjuk, hogy oktan állatokkal van dolgunk.

JANUÁR 29.

Leheverni kényelmesen a pamlagon, szobájában minden kellemetlenség nélkül, még nem nagy élvezet. Jólesik az is, ha elfáradunk... De pihenni egy magas tetőn, honnan határtalan kilátás nyílik, vagy pihenni a hajó fedélzetén, mely duzzadt vitorlákkal továbbhalad, s míg semmi idegen zaj nem bánt, míg minden zavaró érintkezéstől mentek vagyunk, végtelen tért látni magunk alatt, egy dicső látkört fogni fel egy tekintettel, vagy míg magunk nem mozdulunk, érezni, hogy haladunk: ez már a legfőbb gyönyör...

JANUÁR 30.

Vannak helyzetek, melyekben fáradtságunk jutalma nem a siker, hanem csak azon meggyőződés, hogy kötelességünket teljesítettük, habár a sikernek reménye nélkül is.

JANUÁR 31.

Minden gyereket szeretek. Szeretek olvasni e kis lények szívében, létünk első lapjai ők, amelyek oly tiszták, oly reménybeliek; az ember olyan jó, mikor még semmi sem történt, előtte a jövő, mikor még nem tudunk semmit, de mindenben hiszünk, és mindent igaznak vélünk.

FEBRUÁR 1.

Néha csaknem kétségbeesem. Vannak pillanatok, mikor körülbelül úgy érzem magamat, mint ki egy nagy követ lát maga előtt, melyet fel kellene emelnie, s melyhez tudva, hogy saját ereje nem elégséges, mégsem talál senkit, ki őt segíteni akarná.

FEBRUÁR 2.

Eötvös József halálának napja

Legjobban szeretném, ha a közönség és én sohasem ismerkedtünk volna meg egymással. Eleget nyomattam ki, min a jó- vagy rosszakaratú kritika elmésségét gyakorolhatja; ahhoz, miként támadtak az egyes művek, s miként jutottam meggyőződéseimhez, a publikumnak nincs köze, ...s elég vigyázatlan voltam csaknem húsz kötettel a nyilvánosság elébe lépni, legalább nem akarom, hogy ezen ismeretség még intimebb legyen. ...és ha már vázlatos életrajz kíváncsatik, az adatok, melyek a Conversations Lexiconban vagy melyek a Csengery: Szónokok könyvében foglaltatnak, bőven elegendők...

FEBRUÁR 3.

Kedves fiam! Rég nem örültem semminek inkább, mint arcképednek. Íróasztalomon áll, kedves órád mellett, s dolgozás között ránézek, s gondolom, mennyivel kellemesebb munkával foglalkozol, s ez jókedvbe hoz. A fotográfiák éppen anyád névnapjára érkeztek. Alkalmasint nem is jutott eszedbe, de a sors jól rendezé, s nem hiszem, hogy valami több örömet adhatott volna neki, minthogy e napon – habár csak in effigie – körünkben megjelentél. Anyád és a lányok azt találják, hogy vonásaid, s főképp kifejezésed férfiasabbak. Én csak azt látom meglepéssel, hogy gond nem zavar, s bátran nézsz a jövőnek szemébe, s ez a fő dolog. A férfiúi kor, mint később az aggság, úgyis

nagyon hamar jönnek; adja az ég, hogy mentül tovább fiatal maradjál testben, s főképp lélekben, mely az emberek nagyobb részénél – főképp századunkban –, még hamarabb elvénül, mint a test. De ezek régi, elkopott dolgok...

FEBRUÁR 4.

Aristoteles az embert politikus állatnak nevezte... A magyar ember kitűnőleg politikus állat, de fájdalom, nem is más, úgy látszik, a hadakozáson s politizáláson kívül nem is bír más képességgel.

FEBRUÁR 5.

Ölöm magamat, s nem mozdul semmi helyéről. Minden ember úgy cselekszik, mintha halhatatlannak született volna, s egy elveszett év nem is érdemlené, hogy említsük. Ha a közmondás szerint az idő pénz, akkor a magyar csakugyan a legnagyobb lelki nemzet a világon.

FEBRUÁR 6.

...mikor az életnek nagyobb része megettünk fekszik, s hegy, melyen elébb a nap tiszta világában felmentünk, míg a másik oldalon lefelé ballagunk, csak egy mindig nagyobboldó árnyékot vet, soha nem kellemes. Ha borús gondolatok szállják meg lelkemet, közbejön valami bohóc, vagy nagy férfiú, s bohócságaival felderít, vagy bosszant, s ez visszaadja nyugalmam.

FEBRUÁR 7.

Soha nem voltam Darwin teóriájának helyességéről inkább meggyőződve, mert miért ne hinnők, hogy az egész emberiség a majmok s más emlősállatok tökéletesülése által támadt, miután az emberek között annyian még most is alig emelkedtek a marhaságnál magasabbra...

FEBRUÁR 8.

Szent Albert képével szemüvegeden, kit magyar létedre kettősen tisztelhetsz, mert ő lévén a kereszténységnek apostola hazánkban is, civilizációnk egyik alapítóját látjuk benne.

FEBRUÁR 9. a Házasság világnapja

Ma 22 éve, hogy megházasodtam. Talán nincs ember, ki ha ennyi idő után azon pillanatra visszatekint, melyben mátkáját az oltár elé vezette, nem látná át, hogy csalódott. A lány, kit szeretttünk, már csak azért is, mert szociális állása változik, s mert annyival idősebbé vált, éppúgy megváltozik, sőt még inkább, mint magunk, s midőn azon tulajdonait, melyek egykor elbájoltak, néha mind elveszti, olyanokat fejt ki, melyekről akkor fogalmunk sem volt. S ez történt vélem is, csak hogy szerencsémre, s hogy Ágnesemet sokkal jobbnak tapasztalom, mint azt egykor gyaníthatám.

FEBRUÁR 10.

Élni, olyan ige, amelynek a legtöbb ember számára – és én is közéjük tartozom –, csak jövő ideje van.

FEBRUÁR 11. A Betegek világnapja

Hat hete már, hogy betegeskedem, fejem, májam, gyomrom, egyszóval testem egész demokráciája pártot ütött az ész zsarnoksága ellen, míg végre a hatalmas fejedelmet, udvari bolondjával, a jókedvvel együtt, leláncolák. Minthogy pedig egyéb bajaimhoz még két orvos s kegyetlenül piócáztató sebész keveredett, gondolhatod, mennyit szenvedtem.

FEBRUÁR 12.

Ha a társaságnak nem volna más haszna, mint az, hogy bohócságait látva néha nevet-hetünk, már az is megérdemli azon kisebb áldozatokat, melyeket a szociális élet az egyestől kíván.

FEBRUÁR 13.

...közelebbi körünkben is elég van, ami aggaszt és szomorít. S ez tűrhetőbbé teszi a sok munkát, mellyel el vagyok halmozva, ha néha kellemetlen is, legalább elszóródásul szolgál.

FEBRUÁR 14. BÁLINT nap

A szerelem az, melyet adunk, s nem az, melyet találunk.

FEBRUÁR 15.

...a házassági szerződésnek polgári úton tett megkötése után, ezentúl is az egyházhoz fordulandnak, hogy e szerződés általa szentesíttessék, a dolgok természetében fekszik.

FEBRUÁR 16.

Röviden kifejezve a viszonyt, mely az egyház, és állam között létezik, általánosan ki-mondhatjuk, hogy mindenütt a vallás által terjesztett eszmék s érzületek képezik az állami szervezetnek alapját, de ellenkezőleg, az állam a vallás irányában annak szilárdítására nem tehet mást, mint hogy teljes szabadságát biztosítja, s irányában tisztelettel viseltetik.

FEBRUÁR 17.

...magamat hozhatom fel például, ki ifjú erőmnek érzetében sokaknak közeledését elutasítottam, sőt, már létező összeköttetéseket széttéptem, hogy annál szabadabban haladhassak, s ki ezt, nem csak most, de már évek óta sajnálom. Az élet későbbi szakaszaiban senki barátot nem szerez magának, legfeljebb ha a jó ismeretség jutunk viszonyainkkal; minden évvel ritkul körünk, mindég magányosabban érezzük magunkat, s mi ifjú napjainkban mindezt pótolá, képzeletünk, s nagy feltételeink, melyek akkor egyszersmind, nagy reményeink voltak, eltűnnek az ifjúsággal, s vágyódunk társaság után, de elfelejtettünk benne mozogni, s azért rosszul is érezzük magunkat körében.

FEBRUÁR 18.

...ha mindig csak kezdünk, s azt, amit kezdtünk, akár kicsi, akár nagy legyen, elhagyjuk, mielőtt bevégeztük, egész életünket eredmény nélkül vesztegettük el.

FEBRUÁR 19.

A mai eső után nem tudom, miként jutok híres Szeged városába. Valószínűleg ökrökkel vontatnak be, s ez esetben én leszek az első miniszter, ki – az afrikaiak kivételével – szarvasmarhával tartja diadalmas bevonulását valamely városba.

FEBRUÁR 20.

Az isten megtagadta tőlem azon legfőbb boldogságot, hogy gyermekeimet legalább minden anyagi gondtól felmenthessem... számotokra nem szereztem mást, mint jó nevet, s talán jóakaratot... neked szegény apád van, és lesz olyan, ki mindenét szívesen megosztja veled, sőt egészen rendelkezésedre teszi...

FEBRUÁR 21. az Anyanyelv nemzetközi napja

Hazám nyelvét s műveltségét, több emberkor múlva, elvitte volna arra a lépcsőre, melyen örvendve szemléljük most, – egy nemzet, a jót eléri végtire mindég, nagy emberek csak az által válnak nagygyá, hogy a közönség lassú lépését sebesítik – honunkban Kazinczy úr tette ezt. Mit kívánok ily férfinak, érzi keblem, de szók azt ki nem mondhatják. Éltet kívánok és egészséget – nyugalmat és szerencsét nagy tettek emléke és nemes szív szerez –, hazámnak pedig több ilyen embert, akkor boldogabb nála a föld színén nem lesz.

FEBRUÁR 22.

...mint bizonyos növények, úgy az ultramontanizmus különböző nemei csak a sötétben tenyésznek, és a középkor skolasztikája ellen nincs jobb óvszer, mint a nyilvánosság, mely egyetemeinken létezik.

FEBRUÁR 23. gr. Andrássy Gyulának – 1870 július

Az itt teendőket bátran bízhatod rám; én se a fáradságtól, se a felelősségtől nem ijedek vissza, amellyel helyettesítésed járhat, s biztossá teheted őfelségét, hogy szelídségem dacára nem fog hiányozni bennem az erély annak megvédésére, aminek alkotása egész életemnek fő törekvése volt.

FEBRUÁR 24.

Ezeket /Beustnak a konkordátum iránt írt nótája/ németül írtam, de mondhatom, magyarul káromkodtam, mikor Beust nótáját olvastam.

FEBRUÁR 25.

...többnyire pedig felmegyek az erdőbe, a fenyők illatától környezve szabad tért engedek gondolataimnak, ...mily gyönyört nyújt a reflexió, s mily kellemes órákat töltök így...

FEBRUÁR 26.

Minden munka erősít és neveli képességünket, és ez a fő dolog.

FEBRUÁR 27.

Ha van gyönyör a világon, azt csak a tudomány és a szeretet adja, csak akinek esze és szíve egy tág kört bírt körülfogni, ki e nagyvilág vagy a történet bámulatos rendjét megérteni, s amely érzést, mellyel egy kedves lény hozzá közeledik, viszonzni tudja, az érzi, hogy a világon boldogok is lehetünk.

FEBRUÁR 28.

Szobatudákosság rövid, a természetben élés hosszú látásúvá teszi az embert, nemcsak testi, de lelkiképpen is.

MÁRCIUS 1.

Ha tőlem függne, legboldogabbnak érezném magamat, ha a közéletből visszavonulva, a kevés időt, melyet még élni fogok, családom körében, nyugodtan tölthetném el, bevégezve pár munkát, melynek terve fiókomban fekszik.

MÁRCIUS 2. az Ima világnapja

OH LENNÉK FELHŐ...

**Oh lennék felhő, mely a kék egen
Merengve száll bújával csendesen,
Keblét kitárja, száraz tájakat
Termékenyít és mindig fenn marad,
Fenn, míg a hosszú pályán átfutott,
S a tiszta éggel egygyé olvadt.**

**Vagy lennék vész, dühöngő fergeteg,
Mely égen barna felhőt kergetek,
Melynek szavára minden felriad,
Mely mindent széttép, mindent elragad;
S ha majd a földön rontva átröpült,
Végzetlen tengeren elcsöndesült.**

Vagy lennék tölgy, a mely't a vész lever,
Mely lombos ágival földön hever,
Melyet, mint évekig zöldelve állt,
A végső percz is még zölden talált,
És anyja keblén hűn hervadhat el,
Mig végre tiszta láng emészti fel.

Vagy lennék féreg, melynek látköre
Egy fának árnyán túl nem terjede,
Melynek, hogy éljen, csak egy nap jutott,
Csak egy korányt és alkonyt láthatott.
Lennék bármi – felhő vagy fergeteg,
Féreg vagy tölgy – csak ember ne legyek! 1847.

MÁRCIUS 3.

Ha, miután atyám szerencsétlensége történt, elfogadom a helyzetet, melybe jutottam, mint egy pillanatig akartam, kívándorolok, valamennyi német universitasnak jelenleg talán legboldogabb professzora lehetnék. De meg akartam küzdeni a sorsommal, helyreállítani nevünket, mely csorbát szenvedett, s most meg kell fizetni árát.

MÁRCIUS 4.

Hacsak lehet, a jövő héten lemegyek a pusztára, s ha fontos dolog közbe nem jön, legalább három hetet töltök magányosan.

MÁRCIUS 5.

...kissé rosszkedvű vagyok, de az idő ősziestre fordult, s ilyenkor észreveszem, hogy életem fája is hullasztani kezdi levelét, a virágok úgylis rég eltűntek már, s kevés gyümölcsöt hagytak magok után.

MÁRCIUS 6.

Nem pihenhet meg senki önárnyékában.

MÁRCIUS 7.

Mint a hópehely, melyet a vész felkapott, úgy emelkednek nagy politikai izgatottság pillanataiban néha olyanok, kik arra hivatva nincsenek. De ne ijedjünk meg azért; nemcsak a fergeteg után, de még alatta is az, mi egy ideig csillogva fenn lebegett, szép csendesen száll le helyére, hogy rendeltetése szerint a sárral vegyüljön.

MÁRCIUS 8. Nemzetközi Nőnap

Tegnap vacsoránál a boldogságról szoltunk. Feleségem mondá, hogy legboldogabb az, aki legkevésbé önző. Mariska a boldogságra azt tartja szükségesnek, hogy oly gazdag legyen, hogy mindenkinek, kivel csak találkozik, annyit adhasson, amennyit kíván. Ilona legboldogabbnak tartja, a nagy költőt vagy tudóst, ki egyszersmind elismerést talál. Jolán pedig azt tartja legszerencsésebbnek, ki legtöbb embert szeret és kit legtöbbben igazán szeretnek. Feljegyeztem e beszélgetést, mert jellemző.

MÁRCIUS 9.

Általján véve, ha életemre visszagondolok, s látom, hogy közönséges értelemben nem tartozok a szerencsés emberek közé, s anyagi tekintetben nem sok sikert mutathatok elé, ellenben talán nincs senki, ki azon viszonyra nézve, melyek szívünkhöz legközelebb állnak, nálamnál szerencsésebb. A legjobb szülék gyermeke, a legbecsületesebb körében nőve fel, testvéreimnél s barátaimnál csak szépet s jót tapasztaltam, s ha most nóm mellett testben s lélekben ép gyermekeimre nézek, szívem mély hálával telik el a gondviselés iránt, mely ennyi javakkal ajándékozott meg.

MÁRCIUS 10.

Loránd, írja apjának:

„Abban a korban vagyok, midőn az ember még nem férfi és már nem gyermek; kilépve a gyermekszobából, a világ még nem nyit ajtót; ha valaha, így ilyenkor érezhető a társaság szüksége; megbocsátod tehát nekem, ha én kortársaimmal – egy-kettőnek kivételével –, ellenkezésbe állva, ismét el – a külföldre vágytam.”

MÁRCIUS 11.

Hisz az egészség és a szerencse, melytől földi boldogságunk s minden törekvésünk sikere függ, az égnek adományai.

MÁRCIUS 12.

S mégis ragaszkodunk az élethez, mintha az nekünk nem lenne épp olyan, mint másoknak. Csaknem megfoghatatlan, hogy gondolkozó ember az élethez ragaszkodik, s ennek egyedüli magyarázata azon hatalomban fekszik, melyet a megszokás mindenikünkre gyakorol, s azon természetes félelemben, mellyel minden nagy változásra gondolunk.

MÁRCIUS 13.

Általjánosan elfogadott szokás, hogy azt, kinek egy rögeszméje van, az örültekhez zárják; ki többet bír, szabadon jár közül, sőt néha igen kitűnő embernek tartatik.

MÁRCIUS 14.

Gyakorlat neveli erőnket, de csak olyan, melyet megerőltetés nélkül folytathatunk. Minden mi erőnket felülmúlja, fáraszt s végre gyengít, s ez áll nemcsak testi, de szellemi képességeinkről is.

MÁRCIUS 15. a Szabadságharc napja

A ZÁSZLÓTARTÓ. / régi címe: Lobogó /

I.

Gyásztérein Mohácsnak
Megszűnt a nagy csata,
Tört vértek s fegyverek közt
Fekszik sok dalia.

**S hol annyi bátor küzdött,
Oly sok szű vérezett,
Az esti szellő sóhaj
A gyászmező felett.**

**Ébren csak egy vitéz még
Az ezerek közül;
Romján a dúlt hazának
Csak ő tekint körül.**

**Vér foly le homlokáról,
Széttörve fegyvere,
Egész csak még a zászló, –
Ezt tartja hős keze.**

**Ezt tartja és körülnéz,
Számítva társait:
És lám egy sem hiányzik,
Mind, mind jelen van itt.**

**Ki reggel véle jött el,
Mind megmaradt helyén –
Kéblében mély sebekkel,
Szenny nélkül fegyverén.**

**S ő föltekint az éghez:
»Légy áldva Istenem!
Sok bajnokunk veszett el,
De Árpád népe nem.**

**A nép, mely ily csatát vesz,
Mely halni így tudott,
Feltámad még a sírból
S még egyszer élni fog«.**

**Így szól, és most tovább megy
A pusztult téreken;
Már csak lépése hangzik
S a táj csendes leszen.**

II.

**Mély völgynek rejtekében
Áll egy magányos lak,
Fölötte zúg a fenyves,
Alatta a patak.**

**A völgy körül a Mátra
Magaslik ég felé,
Miként ha nagy falával
Nyugalmát védené.**

**Felette tiszta égnek
Borúl el kárpita,
Áldásként öntve fényét
A völgy virágira.**

**S mig lenn a messze síkon
Naponként harcz zajog,
E tájnak nyugodalmát
Csak ha a lomb susog –**

**Zavarja, – s zúgó csermely
S madárcák éneke.
Itt élt régmúlt napokban
Egy tisztelt remete.**

**Nyugodtan, mint e bérczek,
Tisztán, miként ege,
S magányban, mint a csermely,
Így folyt el élete.**

**Hajdan, ifjabb korában,
A dalia nevét
Jól ismeré az ellen,
S hatalmas fegyverét.**

**S a hon, mely nem felejtí
Győzelmes bajnokát,
Sokszor babérral fűzé
Körül hős homlokát.**

**De hogy leszállt Mohácsnál
E honnak csillaga
S nem volt miért csatázzon
A bátor dalia:**

**E völgy nyugodt körében
Rejté el bánatát;
Szívét a bú emészti,
A rozsda jó vasát.**

**Most agg, hosszú napokban
Sok évek folytak el;
Haja galamb-fehér lett, –
Nyugodtabb a kebel.**

**S miként ha hó takarja
A hervadt téreket,
Csak itt-ott áll egy kóró
A jég-lepel felett:**

Úgy hosszú életének
Nehéz keservibül
Csak itt-ott még egy emlék,
Mely néha felmerül.

De ha távol falukból
A nép hozzája jött
S az agg letérdepelve
A feszület előtt,

Éghez emelt kezekkel
Könyörgé istenét,
Hogy el ne hagyja veszni
Letiprott nemzetét;

Hogy el ne hagyja veszni
A szép magyar hazát,
Hogy el ne hagyja veszni
Nagy Árpád magzatát:

Akkor sejdíti néha
Az ájtatos tömeg,
Hogy bár e fej megőszült,
Hogy bár e kéz remeg, –

De egyiránt még ifjan
Hevül ez agg kebel,
Szemén a könnyek érte
Még nem apadtak el.

III.

Igy múlt a hosszú élet;
Kifáradt a kebel,
Mit rég sejdít, most érzi:
Hogy végre menni kell.

S kiket sokszor szavával
Vigasztalt bú között
Még egyszer összegyűjti
A kis kunyhó körött.

»Oh légyetek üdvözölve
Még egyszer, jámborok,
Kik terhes életemnek
Baráti voltatok.

E hosszú földi pályán
Végig kísértetek,
Oh légyetek üdvözölve
Utolszor, hív sereg!

**Egy kincset rejt e kunyhó.
Mig ifjabb volt karom,
Megvédtem; éltem eltelt;
Most már rátok bízom«.**

**Igy szól, s megy kunyhájába
S egy zászlóval kilép;
Terhétől karja reszket;
Bámulva áll a nép.**

**»Im kincsem! szebb napokban
Királyom bízta rám, –
Közötte száz veszélynek
Mohácsnál hordozám.**

**S sok évig a kunyhóban
Őriztem kincsemet.
Im itt van, szenny nem érte
E szentelt színeket.**

**Büszkén lobog, mint egykor
Győzelmeink alatt;
Sok elveszett Mohácsnál
De zászlónk megmaradt.**

**Mátyás fényes lakában
A félhold ül Budán,
S új zsarnokok jöhetnek
A zsarnokok nyomán:**

**De míg e zászló meglesz
S élnek emlékeink,
Nem fognak eltiporni
Győzelmes ellenink.**

**A hosszú éj után a
Napnak kell jőnie,
És a korány fuvalma
Fölébred majd vele.**

**S ha kéz lesz, mely e zászlót
Fel bírja tartani,
E szellő a redőket
Ki fogja bontani.**

**És újra kardot fognak
Az elszokott kezek,
Melyek lánczot viselve
Megerősbültenek.**

**S megtisztul a töröktől
Budának szent fala
És újra ön-hazánk lesz,
Mi börtönünk vala.**

**De hol van, a ki tartsa
Vészek között, a kéz?
Hol van, ki védni bírja
Zászlónkat, a vitéz?«**

**Szólt – s ím, a mint körülnéz,
Száz kar emelkedik
És száz ajakról egy szó – – –
Mind, mind ajánlkozik:**

**»Kevés egy élet, egy kar,
E terhet hordani,
De mindnyájunkra bízzad
S meg fogjuk tartani«.**

**S a melyet elbocsáta,
Száz kéz ragadja meg
A zászlót, s most közöttük
A nép felett lebeg.**

**Ő látja, s megnyugodva
Csukódik bé szeme;
Hisz zálogát jövőnknek
Jó kézbe tette le!**

1863.

Költeményeim elküldtem /német fordításra/, s beírva a Lobogót is. Nagyon szeretném, ha jól fordíttatnék le, mert szeretem e művemet, talán, mert bizonyosan utolsó versem, talán, mert 2 strófája fiamtól van, ki akkor 13 esztendő volt, s jótállok, nem találja ki senki, melyik?

MÁRCIUS 16.

Valamint ott, hol a nap lenyugszik, pirosság borul el a láthatáron, úgy, ha egy kitűnő ember sírjába száll, a kör, melyben élt, pirulhatna el.

MÁRCIUS 17.

Magasztalnak, hogy oly gazdag vagyok reflexióimban. Ez körülbelül épp olyan, mintha valaki az őszt a száraz levelekért dicsérné, melyek lábai alatt csörögnek, midőn az erdőn átmegy. Mindezen levelek egykor zölden függtek az ágakon, s a tömeg, mely a fa alján összegyűlt, csak azt mutatja, mennyit veszített egykori díszéből.

MÁRCIUS 18.

ÁLOM.

Egy álmodék régmúlt napokban,
Csodásan bájosat s mélyen kínosat.

Magam valék, megnyílt az ég felettem,
Leszállt egy angyal fényes távolából,
S fejemre tett egy rózsakoszorút,
Oly illatost, olyan virágozót,
Hogy szívem nem bírta gyönyörje terhét:
Szerelmet adtam, jó ifjú, neked, –
Így szólt az angyal, bájjal rám tekintve.

S míg ott ülék gyönyörnek érzetében,
Hervadni kezdtek a nyíló virágok,
A zöld levél sárgulva hullt alá,
S tövis-koszoru vérzé homlokom,
Hogy szívem már nem bírta kínja terhét:
Szerelmet adtam, jó ifjú, neked, –
Így szólt az angyal, búsan rám tekintve.

Oh álom volt a rózsá s a tövis,
Álom, mely többé vissza nem jövend.

1839.

MÁRCIUS 19. JÓZSEF névnap

Ötvenkét esztendő korában, főképp oly beteges ember, minőnek magamat érzem, nem sokat halogathat, s én nem akarok síromba szállni anélkül, hogy legalább tisztán ki-mondtam: mi volt törekvéseimnek célja egész életemen át.

MÁRCIUS 20. a Boldogság napja

SZÖRNYEN SZÉP.

Miként Vesuv virágtakart tövében
Megrázva, most egyszerre ingadoz,
S tetőjén láng kitör s szilárd dühében
A bájvirányon széjjeláradoz:
Ekkép remegsz te is, ha részegülve
Merész karom erősen átfogott,
S a szenvedély, mint láva, elterülve,
Arczod felett pirosan elfutott.

S miként a tenger kél, erős karával
Ha szélvész átkarolta árjait,
S a sziklafalra csap hullámzatával,
S fehér tajtékkal önti partjait:

**Ekkép emelkedik melled dagadva,
Szélvész-hatalmú érzeménnyel,
Míg végre könnyű leplén áthaladva,
Mint hab kiárad a fehér kebel.**

**S Vesuv ha áll lángoknak bíborában;
Ha tenger kél, mert szélvész fölveré;
Bár térdre hűll a nép bámúlatában,
Gyönyörrel néz a szép szörnyek felé:
Igy nézek én reád, ha szenvedélyek
Átdúlják lelkedet; ha veszni kell,
Mit bánom én! oly szépek a veszélyek,
Gyönyör között ha veszhet e kebel.**

1837.

MÁRCIUS 21. a Költészet világnapja

Arany Jánosnak írta:

Ha valaha művet láttam, mely minden követelésemnek megfelelt: Toldi estéje az, s bármit mondjon a kritika jelenleg, a jövő bizonyosan osztani fogja véleményemet, mely szerint e költemény még azoknál is magasabban áll, melyekkel Ön gazdagítja meg irodalmunkat. Fogadja köszönetemet azon élvezetért, melyet munkájánál találtam, s legyen meggyőződve legőszintébb tiszteletemről.

MÁRCIUS 22. a Víz világnapja

A SAJKA.

**Egy sajka lejt magánosan
A néma tó felett,
Messzünnen által-hallani
Lapátütéseket.**

**S ime most hangosb az ütés,
A part felé közelg,
Hol a habok tajtéka közt
A holdvilág enyelg.**

**S egyszerre csend uralkodik
Megint az éjtszakán,
Elérte partját s ott pihen
A hosszú út után.**

**Ekkép haladsz te, árva szív,
Homályos útagon;
Majd egykor megpihensz te is,
Nem ösmert partokon! 1835.**

MÁRCIUS 23.

Kevés ember élt boldogabb gyermekéveket. Azon ritka szerencsében részesültem, hogy nemes, istenfélő, s szeretetreméltó emberek között éltem, csaknem 20 éves koromig.

MÁRCIUS 24.

Baj között, de becsületben éltem eddig, s így akarom folytatni, hogy gyermekeimnek legalább egy egészen nemes ügynek szentelt életnek példáját, s egy tiszta nevet hagyhas-sak, egyedüli örökségül.

MÁRCIUS 25.

Reggel dolgoztam, azután sokáig sétáltam az erdőben, Jolán lányommal, később fiam-mal. Sok nehéz megpróbáltatáson mentem keresztül életemben, de gyermekeimben az Isten megáldott. Testben, lélekben épek, s ha sorsok csak kissé kedvez, fiamra szép, leányaimra kellemes jövő vár.

MÁRCIUS 26.

...mert a vagyon végre is csak anyagi élvezeteinket nevelheti, s ezek csak egy gyomrunk s két lábunk lévén, s így csak egyszer ebédelhetvén, s egy lovon lovagolhatván, korlátol-tabbak.

MÁRCIUS 27.**Színházi világnap**

Mikor még kicsi fiú voltam, ...mert 5 éves koromtól rendszeren elvittek a budai színházba, azon fogalmam volt, hogy ha a darabnak csak 1 vagy 3 felvonása van, az vígjáték, s ha 5 felvonásos, szomorújáték. Emlékszem, mennyire nevettek ezen definíción, de ha életün-ket színdarabnak tekintjük, erre legalább illik gyermeki értelmezésem; bizony, szomo-rújátékká válik életünk, ha az egy bizonyos hosszúságot meghalad. A gyermek úgy jár a színházzal, mint valamennyien később az élettél. Először csak a színhelyet és a kosztűmöt veszi észre, később ismerni kezdi az embereket, még később érti, mit mondanak, s végre gyanítja, mit akarnak, de az egész darabnak értelme és valóságos célja mindig titok marad előtte, s ha hazatér, legfeljebb egyes jelenetek emlékével, s azon általános benyomással alszik el, hogy az egész darab mégis igen szép volt.

MÁRCIUS 28.

Bármilyen erős legyen bizodalunk, néha megrendíttetik; mennél nagyobb s reánk nézve fontosabb valamely tárgy, annál többször s kízóbban. Ez áll a vallásra nézve is, s azért erős hitre csak erős szívek képesek.

MÁRCIUS 29.

Nem nyomorult lét-e ez, melyben nyugalunkat csak a közönyösséggel, a szerencsét csak aggodalmakkal együtt találhatjuk fel?

MÁRCIUS 30.

Valamint minden hegy távolról tekintve kéknek látszik, s ha közelebb lépünk, legjobb esetben is csak zöld, úgy a jövő távolában minden égi színben tűnik föl, s ha közelebb lépünk, legfeljebb remény zöldjében áll előttünk.

MÁRCIUS 31.

Éppen kitűnő embereknek szükséges a vallás leginkább, mert ők érzik igazán emberi elménk szűk korlátait.

ÁPRILIS 1.**Bolondok napja**

Ma kaptam levelet Simon Istvántól Csanádban /ismert bolond, ki a világ regenerációjára érzi magát hivatva, s az egész világot leveleivel zaklatja/, melyben, sok értelmetlen frázis között, ezeket írja: „Vigyázzon Ön, Deák is kidől a sorból, s Önre várakozik a vezérlet, de Ön gyenge hozzá. Sajnálom, hogy Önnek Isten a szép tudomány és tiszta lélek s akarat mellé nem adott több erélyt, áthatást és eldöntőséget. Nagy-nagy hiba, ahol a döntő erély hiányzik, ott nem létesülhet semmi lélekemelő!” A levél zagyván kezdve őrzöngő frázisokon végződik, de azért mégis hatott reám. E bolond ez egyszer sok igazat mondott, s egyéniségem iránt nemcsak saját, de félek, sok józan embernek véleményét fejezte ki.

ÁPRILIS 2.

A való szerelem a naphoz hasonló, melynek sugarai annál melegebbek, mennél sötétebb helyre esnek.

ÁPRILIS 3.

Kissé túlságos, de igen közönséges követelése sok férjnek, hogy míg ő maga kemény tőkévé lett, neje mindig virág maradjon.

ÁPRILIS 4.

Elmondani mindazt, mi által gondolatunk a lehetőségig világos legyen, de nem mondani egy szóval sem többet, ez a tökéletes stílnak fő titka.

ÁPRILIS 5.

Két ember, bármiként szeresse egymást, nem olvadhat fel egymásban. Közel egymáshoz csak azok maradhatnak, kik annak, hogy egymáshoz közeledjenek, mindig szükségét érzik.

ÁPRILIS 6.

Bizonyos korig folyvást egy-egy, úgynevezett előítéletet teszünk le, a másik után; később egyenként ismét visszavesszük azokat, mert többnyire meggyőződünk, hogy nem oly egészen képtelen voltak, mint előbb hittük.

ÁPRILIS 7. az Egészség világnapja

A TÓHOZ.

Tó, mi nyugton áll vizednek
Messzenyúló tüköre;
S nemde hányszor felriasztott
Már a vésznek vad keze!

Színeden a holdvilágnak
Képe úszik s csillagok; –
S hányszor verték partjaidat
Felzavart sötét habok!

Sajkák lejtnek könnyű úton
Most a zöld partok felé; –
S hány hajós látott dühödben,
Mely sajkáját széttöré!

Boldog tó, a vész ha átment,
Nem zavarja színedet!
Boldog szív, mely elfelejti,
A mit egykor szenvedett!

1847.

ÁPRILIS 8. az Emberszeretet világnapja

Elvírához című verséből /részlet/:

Te ne felejts el sírom éjjelében,
Gondolj reám, ha majd már nem leszek:
Czélom magas vala, bár el nem értem,
S dicső vagy névtelen – szerettelek! 1839.

ÁPRILIS 9.

Nincs nagyobb gyengeség, mint midőn azoknak, kiket szerelmünk által boldogíthatunk, egész szerelmünket csak azért nem mutatjuk meg, hogy általok s a világ által gyengéknek ne tartassunk.

ÁPRILIS 10.

A gyémánt nem egyéb a legtisztább szénnél, de vajon jobban értjük-e ragyogásának okát, mióta tudjuk, hogy a setét grafittal ugyanazon anyagú?

ÁPRILIS 11. a Magyar Költészet napja

ÉN IS SZERETNÉM...

**Én is szeretném nyájasabb dalokban
Üdvözleni a szép természetet,
Ábrándaimnak fényes csillagokban
S bimbók között keresni képeket.**

**Én is szeretnék kedvesem szeméről
Enyelgve és busongva dallani,
S nyájas arczáról, jég-hideg szivéről
Érzékenyen sok szépet mondani.**

**Én is szeretném lángoló szavakkal
Dicsérni ősz Tokajnak tűzborát,
Szabály szerint kimért zengő sorokban
Megénekelni a magyar hazát.**

**De engem fölver nyájas képzetimből
Komoly valónak súlyos érczkara;
Fajom keserve hangzik énekimből,
Dalom nehéz koromnak jajszava.**

**Mit ezrek némán tűrve érezének,
Eltölti égő kinnal lelkemet;
Mért bámulod, ha nem vidám az ének
S öröm helyett csak bút ébreszthetett?**

**Mig gyáva kor borúl hazám fölébe,
Én szebb emlékivel nem gúnyolom;
Mig égő könny ragyog ezrek szemébe',
Szelíd örömről nem mesél dalom.**

**Miként az aeol-hárfa viharokban
Feljajdul a magas tetők felett:
Úgy zeng a dalnok bús dalt bús napokban,
Ki várna tőle nyájas éneket?**

**Ha éji vész borítja látkörünket,
Villámokért sohajt a tévedő;
Ha régi bánat kínozza szivünket
Nem könnyeket kér-e a szenvedő?**

**S ilyen legyen dalom: egy villám fénye,
Egy könny, kimondva ezrek kínjait;
Kit nem hevít korának érzeménye,
Szakítsa ketté lantja húrjait.**

1846

ÁPRILIS 12.

Vajon, ha valaki az Iliász minden szavát szétszedve bebizonyítaná, hogy az egész nagy-szerű mű huszonnégy betűnek különféle összetételéből áll és ezért Homérhoz hasonlítaná magát, mit mondanánk?

ÁPRILIS 13. Ifjúsági világnap

Ma ment el fiam svájci útjára. Először hagyta el házatát hosszabb időre, s először megy ki a világba magányosan, hogy csak saját erejére támaszkodva éljen, s küzdjön az emberekkel. Elkísértem a vasútig. Arca ragyogott boldogságban. 18 éves, s függetlennek érzi magát. Talán soha ily egészen boldog nem lesz életében. Szívem szorult, mikor elválva kezet szorítánk. Mi szívesen veszünk magamra még nagyobb fájdalmat, mint melyet a búcsú okozott, ha őt ily boldoggá tehetem. Vezérelje őt az Isten ismét karjaim közé.

ÁPRILIS 14.

Ha egyes emberek vagy pártok árnyoldalait ismerni akarjuk, nem kell egyéb, minthogy őket a szerencse verőfényében lássuk; ilyenkor az árnyak nem maradnak el soha.

ÁPRILIS 15.

A viszony az ész és a szív, az elme s a kedélyünk között ahhoz hasonló, mely a melegség és világosság között létezik. Annyira együtt nyilatkoznak többnyire, hogy látszó különbségek mellett mégis azon gondolatra jutunk, nem ugyanazon kútfőből erednek-e?

ÁPRILIS 16.

Még a közepszerű színész is ritkábban esik ki a színpadon szerepéből, mint igen kitűnő emberek az életben. A színész tudja, hogy kötelessége szerepében maradni, s nem adhatja-e erőt ezen öntudat az életben is?

ÁPRILIS 17.

Mint a csatamezőn, úgy a tudományok körében az előőrsök ritkán aratnak dicsőséget.

ÁPRILIS 18.

Vannak dolgok, melyeket csak az érez, kinek esze, s vannak olyanok, melyeket csak az ért, kinek szíve van.

ÁPRILIS 19.

BOLDOGSÁG.

**Boldog az, ki e világon
Senkit nem szeret,
Élvez, mit az élet nyujt,
Élvez és megvet.**

**Ím az élet szép s mosolygó
Völgyen s bérczeken,
Száz gyönyört találsz, csak egy kell,
Egy: légy szívtelen.**

**Fogd körül erős karokkal
Lángtelt hölgyedet,
Éldeld ajki édes csókját,
Bird szerelmedet.**

**S ha e nyájas hang, mint mások,
Téged megcsala,
Mért kesernél? Az, mit birtál,
Szép s való vala.**

**Nemde édes, bárha fonnyad,
Rózsád illata,
Hő napod habár lenyugszik,
Nemde szép vala?**

**És ha hölgyed, az imádott,
Hitszegő talán,
Egykor birtad lángszerelmét,
Szíved mit kíván?**

**Birtad – birtuk s boldogíta,
Mért kesergenénk?
A jövőt más kor vezérli,
De a múlt miénk.**

**És miénk, mit nyájas kézzel
Nyujt a pillanat;
Szép az élet, mért teremtsünk
Bús ábrándokat.**

**Éldelj hát és zárd magába
Gyenge szívedet;
Boldog az, ki e világon
Senkit nem szeret.**

1842.

ÁPRILIS 20. Húsvét vasárnap

...az életben semmi türelemnél nem szükségesebb – s abban gyakorlom magamat –, s mert az életben reményre is van szüksége mindenkinek, avval vigasztalom magamat, hogy gyermekeimnek talán jobb dolguk lesz.

...hazatérve kezembe vettem Magyarországot, elolvastam cikkét, s ott találtam a szép, piros tojást számomra, ...jólesik, ha itt-ott, egy okos embernek eszébe jut, hogy bizonyos dolgokat én mondtam ki először az országban.

ÁPRILIS 21. Húsvét hétfő

Napról napra fogyunk. Nem hibázik az új sarjadék, csak hogy e sarjadék olyan, melynél első tekintetre meglátszik, hogy belőle egy derék fa nem nőhet.

ÁPRILIS 22. a Föld napja

SZERENCSE S NYUGALOM. / részlet /

**Nyugodt a táj: a tél hófátyolával
Rég elborítá messze téreit,
A csermely áll, zajos hullámmatával
Nem mossa többé pusztá partjait.
Nem suttog lomb a barna, görcsös ágon,
S mely rajta énekelt, a víg madár
Rég hallgat, s a kihalt, hideg világon
Virágtalan, de nyúgott a határ.**

**Nyugodt, míg a tavasz első fuvalma
A csillogó mezőn végig futott,
Egy délen át a nap-meleg hatalma
A téli tájon győzve elhatott.
S im újra felriad ezer szavával
A nagy természet álmai után,
A csermely felzúg, olvadt havával
Patak rohan a hegynek oldalán;
A jéglepelt egy napnak olvadása
Elvonta, színlett nyugalom helyett
Feltűnt az elmúlt ősznek hervadása,
S a pusztaság a barna föld felett.**

**S a nyár ha jó virágos köntösében,
Mi bájoló a messze láthatár;
A föld világosabb, zöld rejtekében
Gyönyörről énekel minden madár;
Az ágak nyögve föld felé hajolnak,
Nem birva többé édes terhüket;
A csermely zúg, virágok illatoznak,
S örömjaj tölti a természetet.**

**Örömjaj, – míg az ősz első ködével
Homályt borít a színes táj felett,
S téli halált hirdetve jégszelével,
Egyszerre elront annyi életet.
Sárgán lehull a lomb sötét tövéről,
Eltűnt az illat, a virágzás,
A fecske messze száll e bú helyéről,
S csak csend marad, csak őszi hervadás.**

ÁPRILIS 23.

Aki igen sokat tud, ritkán bír annyi lelki erővel, hogy csak egyet akarjon, és végre mégiscsak ez első feltétele minden praktikus sikernek.

ÁPRILIS 24.

Ha valami romokba dől, soha nem hiányzik a burján, hogy a romok felett dúsan terjeszkedjék.

ÁPRILIS 25.

Alkotmányos államban csak az uralkodhatik, ki saját érzelmeit féken tartva, másokhoz alkalmazkodni tud.

ÁPRILIS 26.

Nagy baj, hogy a mai világban nemcsak a testi, de a lelki vakok is bottal járnak körül.

ÁPRILIS 27.

Tudni, hogy semmit nem tudunk, a görög bölcs szerint minden bölcsességnek kezdete; belátni, mi gyengék vagyunk, ez alapja gyakorlati erkölcsiségünknek.

ÁPRILIS 28. a Csillagászat napja

A legszerencsétlenebb pillanatok az átmenet pillanatai, hisz még akkor is, ha a nap feljön, hidegebb határunk.

ÁPRILIS 29.

Valamint sétáinknál, ha az est közelg, úgy az élet bizonyos korában tevékenységünk céljainál nemcsak erőnket s a távolságot, hanem azt is tekintetbe kell vennünk, vajon ha a célt elértük, lesz-e időnk, hogy becsületesen hajlékunkba visszatérjünk.

ÁPRILIS 30.

Volt egy idő, midőn a biblia minden kézen forgott, s az emberek többsége csaknem kizárólag ebből merítette tudományát; midőn e könyv mintegy házibarátnak tekintett, melyhez vigasztalásért s tanácsért fordult mindenki... Azon könyv, mely egész civilizációnk alapjául szolgált, az egyedüli, mely iránt milliók egyenlő tisztelettel viseltetnek, megérdemli most is, hogy a gondolkozó által komoly figyelembe vétessék. Elhanyagolása, nem a tudományos szabadságot mozditja elé, hanem legfeljebb oda vezet, hogy még azon egyetlent is elvesztjük, mely szétágazó irányainak egyesülési pontul szolgálhatna.

MÁJUS 1. a Munka ünnepe, a Munkavállalók Szolidaritási napja

Nem csak a gyengeségtől, hanem attól is, ha valami nehezét emelünk, meghajolnak a térdeink.

MÁJUS 2.

Az emberek egy nagy része hasonló a süketekhez, kik ha velek természetesen beszélünk, nem értenek, s ha felemelt hangon szólunk, rossz néven veszik; ez az, mi velek való érintkezéseinket oly nehézé teszi.

MÁJUS 3. az Esélyegyenlőség napja

Ki a sokaság előítéletei ellen ön vagy azon osztály előítéletei mellett küszködik, melyhez maga tartozik, balgatag; ki egy igazsággal áll fel ellene, győzni fog.

MÁJUS 4. Anyák napja

Ma 8 éve, hogy anyám meghalt. Meleg szeretettel ragaszkodtam hozzá, mint senkihez, halála a legkeserűbb veszteség, melyet életemben szenvedtem, s szívem megszorul, ha a fájdalomra visszagondolok, mellyel őt sírjához kísértem. S mégis, ha nyugodtan megfontolok mindent, nem kell-e belátnom, hogy néki jobb volt így. Most 80 éves lenne, az aggkornak szenvedései, melyeket még nem ismert, azóta elvették volna vidorságát, s a

családi örömek, melyeket a gondok ellensúlyoznak, valóban nem kárpótolhatták volna őt szenvedése miatt. Furcsa élet! Alig van eset, midőn eltemetett kedveseinkre, néhány évvel halálok után visszagondolva, nem ismernők el, hogy nekik jobb vala meghalniok!

MÁJUS 5.

Minden haladásnak célja, úgy rendezni viszonyainkat, hogy azokban a véletlennek a lehetőségig kevés helye legyen.

MÁJUS 6.

Egészen csak az szabad, ki maga felett egészen uralkodik.

MÁJUS 7.

Ha az elszáradott fán egy ág még zölden áll, vágjátok le, s ültessétek friss földbe, úgy talán még új gyökeret verhet.

MÁJUS 8.

Életünk legszomorúbb oldala az, hogy abban semmi nem marad és semmi nem múlik el, egészen.

MÁJUS 9.

Akaratunk szabadsága olyan, mint az egyenlőség. Nem sajátunk, de egy lehetőség.

MÁJUS 10. a Madarak és Fák napja

AZ ÉLET FÁJA. / részlet /

Ismertem én ifjú koromban
Egy fát, éltemnek kertiben,
Gyönyör között és bánatomban
Enyhet találék hűsiben,
S mint fészkihez a kis madár,
Reá e szív pihenni jár.

Mert zölden áll, bár rég körülte
Eltűnt a kert s virágai;
Az ősz ez egyet elkerülte,
S tömötten állnak ágai,
S bár elveszett minden remény,
E fán még zöldet látok én

S a lomb között ezer virágot,
Pirúlva az ágak fölött,
S ha feltekintek, napvilágot,
Csillogva a levél között,
Hol fülmile csattogva szól
Elmúlt tavasznak bájról.

MÁJUS 11.

Nagy baj, hogy annak, ki magasabb polcra emelkedik, egyszersmind nőni nem lehet, mert így történik, hogy mentül inkább emelkedünk, annál kisebbnek látszunk.

MÁJUS 12.

Minden gondolat csak úgy hat másokra is, ha kedélyünkben gyökerezik, mert csak ily gondolat válhatik meggyőződéssé.

MÁJUS 13.

Semmi által nem szigeteljük el magunkat inkább a társaságtól, mint midőn előítéleteit elvetjük; s mentől inkább közeledik valaki a bölcsességhez, annál több szüksége lesz reá, mert annál elhagyatottabbnak fogja találni magát.

MÁJUS 14.

Tapasztalásból tudom, hogy igen sok jóra való férfi és jóra való asszony álnoknak tartatik csak azért, mert jószívűségből nem tudja magát arra elhatározni, hogy másoknak valami kellemetlent mondjon.

MÁJUS 15. a Család nemzetközi napja

A lányok csak félig tartoznak a családnak. Mikorra eszök lesz, mint a fecske, ha szárnya nőtt, elrepülnek, s csak emlékeket hagyják apai házaikban. – Még, nevők is megváltoznak, de a fiú egy marad a családdal, s bármerre menjen, nem válhat el apjától, hozzákötve az által, mi jóra való ember előtt a legbecsesebb – neve által.

MÁJUS 16. az Állat- és Növényismeret Magyarországon

Minden ügy, melyet csak hideg okok támogatnak, s mely ellen lelkünk nemesebb érzelmei felszólalnak, veszni fog.

MÁJUS 17.

Jót néha olyanok is tesznek velünk, kik mindenben csak a hideg ész tanácsait követik, de nyájias kíméletet s az apró szívességeket, melyekre a mindennapi életben annyi szükségünk van, csak a kedélyes emberektől várhatunk, s így tulajdonképp igazunk van, ha az utóbbiak által inkább vonzódva s lekötve érezzük magunkat, mint a legnagyobb jótétemények által.

MÁJUS 18.

A geológusok állítása szerint a hegyláncok azon helyen támadnak, hol roppant megrázkódtatások után a föld kérge egykor megszakadt; s így az emberi nem történetében, ami legszilárdabbnak látszik, csak nagy megrázkódtatásoknak maradványa.

MÁJUS 19.

Nem rendelkezik senki azon események fölött, melyek külső állásunkra befolyást gyakorolnak; csak annyiban vagyunk tehát urai sorsunknak, amennyiben megelégedésünk külső állásunktól nem feltételeztetik, s mindenre elkészülve állunk.

MÁJUS 20.

Kiket a történetekben leginkább bámulunk, többnyire csak azért látszanak minden emberi gyarlóságtól menteknek, mert más, a közönségesektől eltérő gyarlóságokkal bírva, ezeknek befolyása alatt állnak.

MÁJUS 21.

Nemcsak Rousseau, de előtte s utána mások is, nagy fáradságot fordítottak azon állítás bebizonyítására, hogy az emberi nem a művelődés által többet veszített, mint nyert, s hogy az, mit haladásnak nevezünk, tulajdonképp csak erkölcsi süllyedésünk hosszú története... kevésbé érdemli, hogy felette komolyan vitatkozzunk. Miután a gyermeknek nőni, s emberi nemnek művelődni kell, az ily okoskodásnak semmi gyakorlati haszna nem lehet.

MÁJUS 22.

Mily keveset tudunk! – szól a bölcs. Oh, volna bár több hatalmam! – sóhajt a fejedelem. Van-e ember, ki így tud szeretni! – kiált az ifjú, midőn kedvesére gondol. – Csak mikor szeret, akkor elégszik meg szívünk önmagával.

MÁJUS 23.

Szahara pusztája – fővény s apró kövekből, s a tenger – vízcseppekből áll; ami bennök ijesztő, csak azon könnyűség, mellyel minden szélnek engedve, helyökből kimozdulnak.

MÁJUS 24.

Abból, mert az emberek különböző korokban egymáshoz hasonlóak maradnak, az emberiség tespedését következtetni semmivel sem józanabb, mintha valaki abból, mert a fa minden tavasszal az előbbiekhöz hasonló leveleket hajt, azt következténé, hogy a fa nem nő.

MÁJUS 25.**Nemzetközi Gyermeknap**

Ma jött meg fiam utazásából. Jolánnal eleibe mentem Nánáig. Megerősödött, s rég nem éreztem magamat boldogabbnak, mint midőn a kedves gyermekek egymást megölelvén, örömköző zajos kitörését láttam. Adja az ég, hogy egész életükben minden találkozásuk ilyen legyen, hogy semmi ne válassza el őket egymástól soha, mint a távolság. Nem az kínos az életben, hogy sokszor el kell válnunk, hanem az, midőn viszontlátva egymást, érezzük, hogy mégsem találkozhatunk többé.

MÁJUS 26. Hősök napja

MOHÁCS.

Eldődeink siralmas harczhelyén,
Zöldebb a fű Mohácsnak mezején;
Több illat tölti a virágokat,
S a gazda, mondják, szebb kalászt arat.

E földet hősök vére áztatá,
Azért küld Isten ily áldást reá;
Mert szent határ az s pusztá nem lehet,
Hol honfiszív honáért vérezett.

Oh ne sirasd meg annak végzetét,
Ki a hazáért adta életét!
Édesen alszik anyja kebelén,
S áldások őrzik csendes nyughelyén.

Mely a hazáért élt, a hű kebel,
Földjét termékenyítve hamvad el;
És szelleme a sír körül marad,
Tettekre intvén az utódokat.

1847.

MÁJUS 27.

A gondolat világában is több aggodalmat, mint reményt, több szomorítót, mint vidítót találunk, s nem sokat nyer, aki a mindennapi élet köréből ide vonul.

MÁJUS 28.

Mint a levegő, mint a víz, mint minden a világon, úgy szívünk is mentől melegebb, annál inkább emelkedik.

MÁJUS 29.

Ki mindig útjára néz s egyre haladni akar, az nem panaszkodhatik, ha életét, melyben magának pihenésre időt nem enged, fárasztónak találja.

MÁJUS 30.

Talán semmit sem hallunk többször napjainkban, mint azon állítást, hogy ez soká többé nem maradhat így; s az embereknek nem is jut eszökbe, hogy mit a jelenről, mint korunk nyomorultságának különös jelét felhoznak, éppúgy illik minden időre, mert hisz sokáig változás nélkül semmi nem maradhat a világon.

MÁJUS 31.

Borhoz hasonló az élet, ki már émelyedésig itta, az kedveli leginkább.

JÚNIUS 1. Pedagógus nap

Nem neveltetem soha más, mint anyám által, Lilien nagyatyám házában, de nagyszülőim minden befolyása nélkül.

JÚNIUS 2.

Boldog kor, mikor még cselekvéseink irányát lelkesülés és érzéseink határozzák meg, s a hideg ész, alkotmányos királyként, legfeljebb vétóval él.

JÚNIUS 3.

Rögös minden pálya, mely felfelé vezet. A gondviselés úgy rendelé, hogy valamint a föld, úgy az emberi lét magaslatait csak akadályok között s hosszú fáradság után érhessük el.

JÚNIUS 4.

Az egész földet elborítja sugárral a nap, de csak az boldog, ki érzi melegét; a polkör szerencsétlen lakosa önnymorúságát látja hideg fényében. Így van az istenség ideájával is: lenyom a hit, ha nem boldogít.

JÚNIUS 5.

Mennél inkább töltse be szerelemmel a szívét az ember, hogy belé gyűlölség ne is férheszen; mert hol egyszer helyt fogott, amannak örökre vége van. Filozofálni kezd az ember, s mert gyűlölésének annyi okot talál, szerelmét, mint oktalant, elveti.

JÚNIUS 6.

Minden emberélet valódi története csak igen rövid időszakasz; a többi mind vagy előkészület, vagy következés.

JÚNIUS 7.

Nem jajdul senki, ha a folyó jégborítéka megindul bármily robajjal is, hisz csak a boríték törődik, a folyó megszabadul. De könnyezik mindenki, ha a szabad ember lelke fagyos emberborítékátul megszabadul.

JÚNIUS 8.

Le kell esni a gyümölcsnek ingadó ágáról, hogy nyugodhassék. Így hull az ember az élet viruló tövéről, és rothadás sorsa mindkettőnek.

JÚNIUS 9.

Rózsához hasonló a férfi szerelem, csak elemében, a szabadságban élhet; ha arról leszakítjuk, a rózsza elhervad, s tüskéi maradnak.

JÚNIUS 10.

Kis árok váltja az élet zajától a nyugalmat, fájdalomtól az örömet, de ha átléptük, árvíz-ként jön a tapasztalás, mély üreggé mossa a barázdát, s visszamenni hasztalan iparkodunk.

JÚNIUS 11.

Egy könny képe földünknek: gömbölyű mint ő, fényes mint ő, s keserű, habár gyönyör facsarta is.

JÚNIUS 12.

Hóvirágok, melyeket az őszi szellő csókol ablakunkra: ezek a föld örömei, egy meleg szerelem-lehelet örökre elolvasztja.

JÚNIUS 13.

E világ oly nagy, mégis mindég oly kis körökben forgolódnak az emberek.

JÚNIUS 14.

Képekben szólunk, mert minden világosabbnak, érthetőbbnek tetszik, mint az, miről éppen szólunk.

JÚNIUS 15.

Mily kevés egy ember, s mily sok már kettő is!

JÚNIUS 16.

A tenger homályos, mert önkeblében ápolt plánták színét mutatja; a folyó tiszta, mert csak tükröze az égnek. Így van a magokból kifejtett s a külső behatások által kormányzott emberekkel is; amazok homályosak, de mélyek, ezek tetszőbbek, de felületesek.

JÚNIUS 17.

Mint vihar a lombot, úgy szakítja el a nagy boldogság az embert az élettől; felviszi szédítő magasságra, és elhal s leejti a repülőt. De az nem esik vissza többé fájára, – a mély földre hull és elrohad.

JÚNIUS 18.

A képzelet virágkoszorújában egy here vagyon, a túlság; s ez egytől félvén, hány számtalan nem mer közelíteni a virágokhoz.

JÚNIUS 19. a Független Magyarország napja

Bucsú című verséből:

S oh én szeretlek néma bánatodban,
Hazám, szeretlek könyeid között,
Égőn szeretlek özvegy-fátyolodban,
Nehéz keserved melybe öltözött;
Bájlón mosolygsz, mert bár sorsod kemény,
El még a sír felett is egy remény.

És most isten veled, talán sokára,
Örökre tán, hazám, isten veled!
Rég eltűnt ismert bérczid kék határa,
S tovább siet vándorló gyermeked
Ha visszatérek, boldogúlva, hon,
Hadd lássam népemet virányidon!

1836.

JÚNIUS 20.

A tapasztalás mutatja, hogy azok, kik értelem tekintetében legmagasabban állnak, s kortársai felvilágosítására legtöbbet tették, ritkán alkalmasak arra, hogy a haladást vezessék. – Nem jó, ha az, ki a szövétneket tartja, egyszersmind az utat keresi.

JÚNIUS 21.

Nem hiszi senki, mennyire haladhatunk csupa botlásokkal, ha azokat ugyanazon cél felé törekedve, mind egy irányba tesszük.

JÚNIUS 22.

Aki a tudomány körében semmi újat nem talált is, hanem, mindig csak azon ösvényen tartotta magát, melyen előtte mások jártak, legalább az által érdemli utódainak köszönetét, hogy az ösvényt, melyet használt, tágasabbá és járhatóbbá tette.

JÚNIUS 23.

Fiatal korunkban, valamint álmunkban, úgy ébren is, akár a közélet pályáján haladjunk, sokszor repülni érezzük magunkat, csak hogy ezt így is mindég iszonyú lezuhanás érzése követi.

JÚNIUS 24.

Ugyanazon hegyek, melyek először ragyognak a nap sugaraiban, később, ha a nap magasra szállt, setéten kerítik be a láthatárt.

JÚNIUS 25.

Vannak pillanatok, melyekben a villám is jótétemény, mert egy percre legalább viláosságot ad.

JÚNIUS 26.

Mindent visszanyerhetünk – mondja Deák –, csak azt nem, miről önmagunk lemondunk. Nézetem szerint nem azt, miről lemondunk, hanem csak azt nem nyerhetjük vissza többé, minek visszanyerésére, erőnk hiányzik, s ez az, miért én a politikát, mely abban áll, hogy magunkat tökéletes tehetetlenségre kárhoztassuk, csak azért, hogy teóriában bizonyos elveket feltartsunk, a csendes örültség egy neménél alig tarthatom másnak.

JÚNIUS 27.

Newton, midőn fájáról egy alma esett le, a gravitáció s világrendszer törvényeire gondolt. – De hány ember van, kinek az egész világrendszer csak a gyümölcsöt juttatja eszébe, melyet magának szedni remél, kit a világ forgása csak azért érdekel, mert saját vetéseket érleli.

JÚNIUS 28. a Magyar Szabadság napja**A NAP MIKOR...**

A nap mikor leáldozik,
Pirosan áll az ég határa, –
Mohács- s Budánál vérezél
Magyar! – hazádnak alkonyára.

Az éj ha jön, oly bús a táj
A kelő hold halvány világán, –
Mikor e honra éj borúlt
Félhold mosolygott pusztulásán.

De hajnal jó a hold után,
S ragyogva új nap kél egünkön; –
Leszállt a hold, s mért nem ragyog
Hát új nap ismét nemzetünkön?

1839.

JÚNIUS 29.

Felfogásom szerint, ha valaki valami nagyot tett, legjobb, ha annak leírását, másokra bízza, nemcsak saját dicsősége nyer ezáltal, hanem az emberek is, kiknek nagy emberek példájára szükségük van.

JÚNIUS 30.

Az az egy jó mindenesetre van a világon, hogy gömbölyű, s így akármeddig menjünk, végét mégsem érhetjük el.

JÚLIUS 1.

Alig várom, hogy ismét családom körébe jöjjek. Jobb nekem otthon, hol minden tekintetben több meleget találok!

JÚLIUS 2.

Sok ember eszének csak oly hasznát veszi, mint díszkardjának, melyet pompára visel, s félek, magam is ezek közé tartozom.

JÚLIUS 3.

Ha a hajót szélvész ragadta meg, a legkínosabb nem a veszély, melyben forgunk, de az undor, melyet a legerősebb is érez, ha körülnézve azokat látja, kiket a hullámtól hányt hajónak ingadozása beteggé tett.

JÚLIUS 4.

Édes harmathoz hasonló a csendes fájdalom könnyei; ha már égetni kezdi a boldogság napja belsónket, ők csöpögnek rá, ők vidítják, ők gerjesztik új életre.

JÚLIUS 5.

Sok, ami fáj, magában hordja ídját; a skorpió – harapásának gyógyszerét, keservünk – könnyeket, életünk – a halált.

JÚLIUS 6.

A villám, mely egyet lesújt, világít másnak.

JÚLIUS 7.

Minden ember egy darab papíros, melyre az istenség egy gondolatot írt, de sympatheticus téntával; ha szerencséjére liquor secundét talál a földön, kitűnik az írás, ha nem, örökre rejtve marad.

JÚLIUS 8.

Anyjához, a földhöz hasonló az ember; 365-ször forog maga körül, s csak egyszer a nap körül.

JÚLIUS 9.

Keserveinket és örömeinket echóként zengik vissza álmaink.

JÚLIUS 10.

Szívünk oly ház, melyben mindég fájdalom lakik; ha egy kiköltözött, mindjárt cédulákat rakunk ki, s ha még a lakás dűlőfélben nincs, bizonyosan új bérló jön az elment helyébe.

JÚLIUS 11.

A szív artézius kúthoz hasonló: csak az első kifúrás nehéz, ha egyszer folyni kezd, nem szűnik meg többé.

JÚLIUS 12.

Furcsa dolog, hogy aki a napról s az emberekről tudja, hogy feltjaik vannak, mindjárt azt képzei magának, hogy őket ismeri.

JÚLIUS 13.

Szívünk társzekér: mennél több tehert visz, annál nehezebben emelhetni, ha egyszer feldőlt.

JÚLIUS 14.

Szemei egy méh, mely fájdalmasan szívembe döfi fullánkjit, csak hogy a fonnyadó virágból még mézet szíhasson.

JÚLIUS 15.

Csúnya s dísztelen kolompérből életadó pálinka főzetik, míg a poétikus virágok szénává válnak.

JÚLIUS 16.

Az orvosok, hogy magok élhessenek, másokat ölnek. Így van a recenzensekkel is, kik rossz munkákat írnak, hogy általok másokat jobbítsanak.

JÚLIUS 17.

A házasság sokszor csak a szerelemnek bírói zár alá tétele. Néhány hónapig, talán évekig gazdálkodunk, hogy később annnyival szabadabban költessünk.

JÚLIUS 18.

Mindég magasbra emelkedik az ember; a Kárpáthoz hasonló, s ha végre elérte tetőjét, felette égnél nincs egyéb, fejét hó fedi, s körötte minden hideg, virágtalan és kihalt.

JÚLIUS 19.

A legkisebb hal, ha felemelkedik s az eget keresve felugrik vizéből, hullámot gerjeszt a tengeren is; így az ember, bármily csekély legyen is, ha magasra igyekszik, az egész világot ingathatja.

JÚLIUS 20.

Tovább tart az elvirágzás, mint maga a virág. Így van minden örömmel a világon.

JÚLIUS 21.

Ne gondoljátok, hogy szerencse nincs, mert ti nem találtátok.

JÚLIUS 22.

Sokkal nehezebb két már jelenlevő részből egyet választani, mint egészen újat kezdeni, mert a kezdésnél csak szívünk, a választásnál okok határoznak el.

JÚLIUS 23.

Vannak oly boldogtalan emberek, kik csak akkor használhatnak, ha ők alkotók.

JÚLIUS 24.

Csak vagy semmit sem gondolni, vagy magából gondolkodni kifelé, teszi boldoggá az embert.

JÚLIUS 25.

Minden gyönyört lelkiképpen foghatunk fel, ez az ember nagy elsőége.

JÚLIUS 26.

Nincs oly szegény ember a földön, kinek nem volna valamije, mivel a hazának áldozhat.

JÚLIUS 27.

Közönséges hibája az embernek: kilépni köréből, s mindég a távollevőben, az idegenben keresni a magasságot.

JÚLIUS 28.

Az élet nagy pillanatai észrevehetetlenül közelítenek, s csak akkor vesszük észre, ha elmúltak már.

JÚLIUS 29.

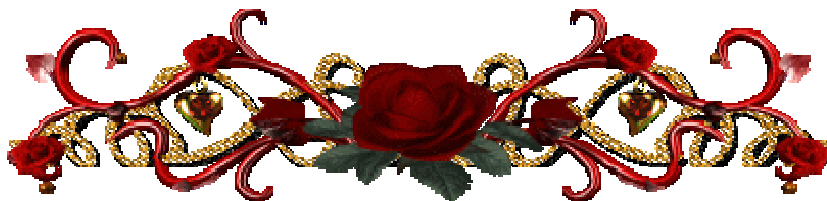
Szeretett anyám! Ha arra a pillanatra gondolok, amikor ismét ott leszek Magánál, amikor ismét szívemre szoríthatom, hogy soha többé el ne hagyjam, ha arra a csendes boldogságra gondolok, amelyet csak azóta ismertem fel, amióta rövid időre lemondtam róla, azokra a csendes örömekre, melyeket egy pillanat nyújt és egy élet sem képes elfeledtetni, szeretnék nyomban helyet váltani és hazasietni.

JÚLIUS 30.

Az emberszív több fájdalmat tűrhet, mint örömet, valamint a rózsza viharokban épen áll, s napsugárjai alatt hervad.

JÚLIUS 31.

A hold homeopátiás dózisa a napnak, erősen csak beteg lelkekre hat.

AUGUSZTUS 1.

Örömmel tölti el szívünket minden táj, ha tavasz terül el virányain, de ha bús tél fedi s hófúvatok szegődnek utunkba, akkor bármily szépből elkíváncozunk, mert a vidék szépsége csak fájdalmunkat nagyíthatja.

AUGUSZTUS 2.

De megszűnnek a lomb suttagásai, száradva függ az ágakon, a gyengéd szél csak egyszer veszi még ölébe, de csak hogy örök sírba vigye; elrohad a gyökér, csak a tőke marad, s évek után ha lángba öltözik, fényt s melegséget önt el maga körül.

AUGUSZTUS 3.

Szarvatlan férj és toronytalan város, majdnem egy sorsúak: annak nem szép felesége, ennek nem szép religiója, mert nem pápista. Kevés mindkettőben a hit.

AUGUSZTUS 4.

Emberek a múltat csak évek, a jövőt napok szerint számolják.

AUGUSZTUS 5.

Számtalan dolgot nem értünk, mert nem férnek egészen objektív üvegeinkre, és így minden nagyot csak részeiben ösmerhetjük.

AUGUSZTUS 6.

Dalok, mint egy gyermek a literatúrában, szeretjük, vagy nem szeretjük, ki másképpen akar ítélni felőlök, az nem érti.

AUGUSZTUS 7.

Az ember bizonyára integráló része az univerzumnak, s azért vele együtt haladnia is kell; víhat, de nem diadalmaskodhat az egészen – erről emlékezzen meg mindenki, mert számtalan csak azért süllyedett, mert elfelejté, hogy az ereje földfeletti, de soha több, mint emberi, nem lehet.

AUGUSZTUS 8.

Bíró és perlekedő között sokszor csak a lehelés módjában áll különbség: a bíró hortyog, a perlekedő sóhajtozik.

AUGUSZTUS 9.

A szerelem forró, hideg az élet. Csak maga a barátság melegíti állandóan valónkat.

AUGUSZTUS 10.

Csak akkor látják szemeink a földet, ha könnyek által mosattak ki.

AUGUSZTUS 11.

Ha ízlettel fonatnak a társalkodás fonalai szép szövevénné, mindenkit mulatván hasznul is szolgál; de közönségesen csak tarka kötél fonatlik, mellyel mindenki az unalom hidráját kívánja, többnyire hasztalanul, megfojtani.

AUGUSZTUS 12. Fiatalok világnapja

Ma ünnepeltük, Mariska leányom születés- és névnapját. Az idő gyönyörű volt. Feleségem, három rossz muzsikust szerzett össze, a lányaim s cselédjeink, kikhez később a szomszéd majorok cselédjei csatlakoztak, 8-ig táncoltak a legszebb holdvilágnál. Szerény falusi mulatság volt. Tánc között leginkább kitüntette magát Ilonám dajkája, szegény asszony oly gyermekesen tud örülni, s midőn őt s a többi táncolókat látám, eszembe jutott, mit már többször megjegyeztem, az, hogy a nép, s általján véve azon osztályok, melyek a míveltség alantabb fokán állnak s az élet nehézségeivel küzdenek, sokkal tovább tartják meg gyermekdedségeket, s néha ősz hajakkal, mihent egy derült sugár vonul el felettük, éppoly ártatlanul örülni s nevetni képesek, mint a gyerekek.

AUGUSZTUS 13.

A szerencse napja számtalan árnyékokat, barátokat tüntet fel; ha elborul, nem oly fényesen, de igazabban látunk mindent.

AUGUSZTUS 14.

Tükörfolyamhoz hasonló a képzelet, melyben minden parti dolgok csak reszketve tündöklenek vissza, s a hiányokat ragyogó nap vagy csendes holdvilág tölti be; s így örülhet mindenki a folyam mellett, csak virágokat ne kívánozzék szakítani e vizes világból, mert a semmiséget meglátván, rajta minden kedvét elveszti. S mi más az élet képzeletnél?

AUGUSZTUS 15.

Legalább azáltal használ minden ember, hogy az életnek egy üregét tölti be példájával, és hogy azok, kik ügyeltek reá, bátrabban járhatják útjokat.

AUGUSZTUS 16.

Bátran halad az ember élte ösvényén, de elején ne botoljon, mert megütven lábát, egyszermind bátorságát is elveszti. Későbbi botlások lábát ha sértik, bátorságát nem veszik el.

AUGUSZTUS 17.

Két szem mindég csak egy gondolat, egy szenvedelmet mond ki, ép szemű embereknél tudniillik; kancsalokat kétszínűeknek mondunk. Miért nem vagyunk e véleményben oly emberekről is, kiknek két fő részeik – szív és ész – örökre ellenkednek s csatároznak?

AUGUSZTUS 18.

Csak akkor írhatunk lelkünk papírjára tudományokat, ha az az élet enyvéen átvonatott.

AUGUSZTUS 19.

A hold csak gyenge visszatündöklése a napnak, és mégis sokszor emennél inkább gyönyörködtet; így vagyunk az igazsággal is: gyenge visszatűnése inkább boldogít sokszor magánál az igazságnál.

AUGUSZTUS 20. Új kenyér, Államalapítás ünnepe

...talán évek óta nem szóltam annyi józan s helyét tökéletesen betöltő emberrel, mint itt, s talán soha nem érzem annyira igazolva nemzeti önérzetemet, mint ez egyszerű gazdák között. – Barátom, mily nép! mily büszke, s mégis mily nyájas, mily egyszerű szokásaiban, s mégis mily fogékony minden nemes érzés iránt, mennyire művelt lelkű durva subája alatt, s mi derült minden komolysága mellett.

AUGUSZTUS 21.

20-án itt éppen akkor érkezett új távirati sürgöny, mikor Szt. István napjára rendelt misére siettem.

AUGUSZTUS 22.

Sokszor azt gondolja az esztelen muzsikos az élet táncpalotájában, hogy mindenki csak érte s zengeményeiért táncol; pedig azt csak kevés esztelen teszi, mindenkinek különös kedvese vagyon, kit forró kebléhez nyomván, érte s körüle lejt.

AUGUSZTUS 23.

A fájdalom is gyönyörrel töltheti el szívünket, ha mennyünkre int.

AUGUSZTUS 24.

Csirkéhez hasonló szívem: miként az darabonkint rántatik csak meg, úgy ez csak részenkint telik el szerelemmel.

AUGUSZTUS 25.

Miként Szűz Mária képéhez viaszlábat akaszt az ájtatos beteg, csakhogy önlába gyógyuljon, úgy aggatom én viaszbábjaimat szívemhez, hogy tragikus személyeim szebbek legyenek.

AUGUSZTUS 26.

Elmúlik minden, mi állandó; csak az idő az állhatatlan, nem múlik el.

AUGUSZTUS 27.

A gyermekek szüleikben a múltat, ezek gyermekeikben a jövőt látják, s ha a szülékben több szeretetet találunk gyermekeik, mint ezekben szüléik iránt, ez szomorú, de természetes. Hisz ki nem ragaszkodik inkább reményei, mint emlékeihez?

AUGUSZTUS 28.

Barátság csak hasonló, szerelem csak különböző személyek közt létezhet; asszony s férfi között csak akkor találhatik, ha a házasság betegágyában a szerelem meghalt, s mint barátság feltámad ismét. Kár, hogy ily feltámadást némely illuminát nem hiheti.

AUGUSZTUS 29.

Ha mint gyermek, fájdalom szorongatá szívemet, a jövőben találék vigasztalást; nagy leszek majd én is, mint ők, s szabad és boldog – így gondolék ezer örömtervet koholva magamnak. – A várt idő eljött, csak kincseit nem hozta magával, és ismét vigasztalást keresve, a halálhoz utasítva szívem. – Hátha e remény is olyan volna, mint az előbbi? ha éltünk nem volna más, mint hosszú vigasztalás, s fájdalmainkért csak a pár enyhítő könny a jutalom? Ó, annyi sírt találunk a földön, s csak egy feltámadásról beszél a történetek könyve.

AUGUSZTUS 30.

Csak kinek egyéb szerencséje nincs, s ki egész szívével tud függni kedvesén, az lehet boldog szerelme által, mely egyáltalában csak szenvedések között, s ha mintegy csak vigasztalása többi bajainknak tarthat sokáig.

AUGUSZTUS 31.

A szív teli pohárhoz hasonló. Mennyivel telibb, annyival mélyebben hangzanak érzeményei.

SZEPTEMBER 1.

Balgatagság a kelyhet kirántani akarni kezünkől, midőn azt már rég kiürítettük; balgatagság elvenni akarni emlékeinket, melyeknél, ha szerencsénk elveszett, más birtokunk úgy sincs.

SZEPTEMBER 2.

Az egész élet sokszor semmi más, mint a hosszú katzenjammer: édes, de rövid mámor.

SZEPTEMBER 3. Eötvös József – születésnapja

Máma tizennyolc éve, hogy születtem, örömtelve töltöm a napomat mindég, úgy töltöm máma is, midőn anyámat s nénémet nyomom kebelemhez, s távollévő barátjaimról gondolkodom.

Holnapután töltöm be az 55. évemet, s mondhatom, 15 éves koromtól mindig egy irányba vagy legalább egy cél után törekedtem, – az nem lehet, hogy annyi fáradságnak, hogy ily komoly és hosszú törekvésnek ne legyen végre legalább némi sikere, s hogy a kegyes istenség, mely oly nehéz időkben megoltalmazott, az erőt megtagadja, mely ma szükséges, hogy legalább egy részét annak be is fejezhessem, amit eddig csak előkészíték.

Őszi napjaim eljöttek és sokszor fáradtan, kimerülve érzem magam. Ha Isten még néhány évet ad, s csak közepszerű egészséget s alkalmat, még sokat tehetnék, s gyermekeim boldogságán kívül nincs semmi, mit annyira kívánok.

Holnap csak estve jövök le a hegyről, – mert végre természetesebb, ha születésem napját családom körében töltöm.

SZEPTEMBER 4.

Midőn az emberek büszkeségeiben Babilon tornyát építék, Isten megbünteté büszkeségéért, s nyelveiket felzavará, hogy ne érthessék egymást. – Nem ösmerek nagyszerűbb allegóriát; nem értjük egymást – ez átkunk, gyengén s nyomorultan állunk egymás mellett, semmisítve elkölönözésünk által; ha ez nem volna, az eget érhetjük el építményeinkkel.

SZEPTEMBER 5.

Mint a gyertya, mely süllyedve elalszik, úgy a tisztább láng szívünkben, ha süllyedünk.

SZEPTEMBER 6.

Édes visszatekinteni a múltba; minden, amit az emberek valaha nagyot tevének, neked nem idegen, érezheted hivatásodat, s midőn egy erősebb ivadékhoz feltekintesz, emelkedel.

SZEPTEMBER 7.

Ó, ifjúságunk boldog kora, hol éltünk még oly teli vala, hol minden csepp, mely szemünkből patakozott, virágot talált, melyen harmatként függhetett, hol maga fájdalmaink setét aknája annyi kincset rejtett még, annyi aranyeret, mely gazdagíta.

SZEPTEMBER 8.

Nézd az egész világítást, soha ne az egyes mécseket, melyek arra használtatnak.

SZEPTEMBER 9.

Az embernek egy küszködés kell, materiális vagy morális szükségekkel, másképp elvész.

SZEPTEMBER 10.

A romlás a társaságnál – mint a fáknál – mindég felülről kezdődik.

SZEPTEMBER 11.

Csúnya a zsarnokság, de fortélyos elnyomás még undokabb.

SZEPTEMBER 12. Gyermek világnapja

A viszony szülő és gyermekek között, hasonló ahhoz, mely a törzs és ágai közt van. – Bármennyire függnek egymástól, mégis mihent az ág törzsétől elvált s külön irányt követ, minden évvel távolabb állnak egymástól. – A felnőtt ág találkozik más, egészen idegen fák ágaival, de saját törzsével soha többé, és mégis ez hordja ágainak terhét, s minden csapásnál, mely azokat éri, megrendül legmélyebb gyökeréig.

SZEPTEMBER 13.

Vannak keblek, melyeknek csak keserv kell, hogy mint a gyöngycsiga, kincsekké váljanak.

SZEPTEMBER 14.

A holnap nem más, mint egy ma, melyet még nem bírsz; minek áldoznál ennek valamit.

SZEPTEMBER 15.

Némely asszonyi szív, mint a gyémánt, mellyel az üveges tábláit vágja, nem aranyba foglaltatott, s szinte elveszti fényét aljas körei által; nem érdemli-e ez, hogy sirassuk?

SZEPTEMBER 16.

Szerelmen alapul e világ, s ahova csak tekintünk, ez érzemény képe áll elénkbe mindenfelől; hasonlatossági állnak mindenütt, de csak egy szerető kebel tudja érteni ez érzeményt nagyságában.

SZEPTEMBER 17.

A legszebb álomból egyszerre ébredünk, a paradicsomból egyszerre a kínos életbe jövénk, minden nagy öröm egy pillanatban vész.

SZEPTEMBER 18.

Mi mély akna kell, hogy csak egy font aranyat találjunk! S ilyen a szív; ki van, ki ha örömeit s azt összehasonlítja, mibe kerültek, nem mondaná meg, hogy nem érdemlé fáradságát, s hogy a hézag, melyet maga után hagyott, nagyobb, mint az, mit felhozott magával.

SZEPTEMBER 19.

Mi csoda, ha a nap a föld gőzölgő légköréből fellegeket von s vészeket hoz, de maga e vész termékenyíti a határt.

SZEPTEMBER 20. a Kulturális Örökség napja

A MULT.

**Ne bámuld azt, ha sokszor,
Bár boldoggá tevéd,
Bús hangok töltik ismét
Költődnek énekét.**

**A múltat el nem törli
Boldog jelen soha:
Az is fáj, a mit elvett,
Az is, mit meghagya. 1842.**

SZEPTEMBER 21. A Hála világnapja

Loránd fia leveléből:

„Mai napon a doktorátust sikeresen letettem. Legnagyobb öröömöt elsősorban az okozza, hogy ezzel a hírrel Neked örömet szerezhettek. Szigorlatomat „summa cum laude” fokozattal fogadták el. Még valaki nyerte el a félévben kívülem, s a kultuszminiszteri örömed telhetik abban, hogy ez is magyar volt.”

SZEPTEMBER 22.

Bármennyi repkény akasz kodik reá, a tölgyet nem fogja földhöz vonni.

SZEPTEMBER 23.

A zsidó gyűlöli a keresztényeket, szerető önnépéhez. Gyenge s híz elgő elnyomói ellen, hajolhatatlan, hol hite forog kérdésben. A Talmud tradíciójával küszködő, de az, ki a monoteizmust feltárta.

SZEPTEMBER 24.

Csak ha föld határunk setéten áll, gyanítjuk, mennyi fény pont ragyog egünkön.

SZEPTEMBER 25.

Tiszta fehér az ember lelke, midő n az életbe lép, de emberek írják be neveket, és feketévé vál az egész lélek, csupa ember emlékezettől.

SZEPTEMBER 26.

Több van az életben, mint amit költés valamikor nyújthatna.

SZEPTEMBER 27.

Tajté kpiához hasonló az ember: ha új, szép mindenik, de jusson csak ügyetlen dohányos kezébe, ki benne felette nagy tüzet gerjeszt s átég.

SZEPTEMBER 28. a Szív világnapja

REMÉLJ! című verséből:

S e szív, mely hajdan elragadva érze,
Mely forrt, feszült gyönyör érz elminél,
E szív ne vetné messze téli álmát,
Ne hajtna új virágokat? – Remélj!

1838.

SZEPTEMBER 29.

Az a legfőbb boldogtalansága az emberi nemnek, hogy a nép joga s a nép boldogsága oly annyiszor ellenkezők.

SZEPTEMBER 30.

Mint a csillag, úgy leng a szerencse felettünk örök távolban, de világosan áll utunk felett; boldog ki megelégszik vele, de ha leszáll, akkor látjuk, hogy enyésző csillagtisztulás vala csak, és sírunk vesztén.

OKTÓBER 1. az Idősek világnapja**ŐSZ.**

Légy üdvözölve ősz, te föld halála,
Borult egeddel üdvözöllek én,
E szívhez illik bús napod homálya,
S e hervadás a messze föld színén.
Pusztán, mint téreid, áll életem.
Halálra intesz, üdvöz légy nekem!

Hervadva hűl már a levél a fáról,
És elszállt a virágok illata:
Igy tűn el az öröm, csak múlt bujáról
Meg nem feledkezik a szív soha.
Oh hullj levél, majd nyugtot ad e föld;
Ha veszve a remény, mit ér a zöld?

Mit ér a dal nekem a zöld berekben,
Ha csak elmúlt vigalmaimra int,
Hogy én is hittem egykor emberekben,
S hogy minden eltűnt, gyermek álmakint,
S éltemből egy maradt: a fájdalom,
És az, mire taníta, bús dalom.

Dalom, mely mint az ősz a hársfa ágít,
Szinesre festi végreményimet;
Miért irigyled? Elvevé virágít,
És pusztán hagyta ifju életemet.
Lehűll a lomb, ha oly szinezve áll,
Közelgve csak szebbíti a halál.

**Miként legszebb a nap végső sugára,
Legcsillogóbb a hajnal csillaga:
Úgy önti báját a költő dalára
Tikkasztó élte nyájas alkonya.
Órája elmúlt, megnyeré a bért:
Öröm helyett a fonnyadó babért.**

1839.

OKTÓBER 2.

Ki soha minden valószínűség ellen vakon nem hitt, ki soha nem kételkedett, az sohasem szeretett életében.

OKTÓBER 3.

Valamint kilátásunkat nem a hely, melyen állunk, hanem körözte, melyet csak bizonyos távolságban látunk, teszi széppé, úgy szerencsénk nem a jelen pillanattól, hanem azoktól függ, melyek azt megelőzték, s amelyeket a jövőben várunk

OKTÓBER 4.

Politikában a tudomány körülbelül azon szerepet viszi, mint váróvívásnál a tüzéség. Csak távolról működik s nem csap össze az ellenséggel, de rést lő, hogy ezt mások tehessék.

OKTÓBER 5.

A legszívtelenebb ember is, ha múltjára visszagondol, meg fogja vallani, hogy életének legboldogabb pillanatait nemesebb hajlamainak s érzelmeinek köszöni. Mint a napvilágított tájon, úgy életünkben a legmelegebb pillanatok azok, melyekben körünk legderültebben s ragyogóbban áll előttünk.

OKTÓBER 6. az Aradi vértanúk emléknapja

ELVÍRÁHOZ című verséből:

**Oh, hadd remélnem! És ha jobb napokban
E vészhányt szív majd megpihenhetett,
Ha csak egy név maradt meg életemből,
S talán egy áldás sírhalmom felett;**

OKTÓBER 7.

Könnyebb leszállani, mint emelkedni, de leszállás közben egy bizonyos ponton megállani nehezebb minden emelkedésnél.

OKTÓBER 8.

Tanulmányozzuk a régi kor, s más nemzetek nagy íróit, de ne utánozzuk. – A mag, mely máshol fává nőtt, talán kikel a mi földünkben is, de a felnőtt fa, melyet átülteténk, elsatnyul s kivész, és pedig annál hamarabb, s bizonyosabban, mennél szebb, s nagyobb volt, eredeti helyén.

OKTÓBER 9.

A súly, mely által a földön erősebben állunk, a vízen levon. Ki minden viszonyok között ugyanazon eszközökben bízik, szükségképp elvész.

OKTÓBER 10. a Lelki egészség világnapja

MAHOLNAP SÍR TAKARJA.

**Maholnap sír takarja
Elfáradt szívemet...
Ne sírjatok, barátim,
Füves hantom felett.**

**Nem volt oly könnyű életem,
Mint mások képzelék;
Higyjétek, jobb volt nékem,
Hogy jókor elmenék.**

**Láttátok-é tavaszkor
Az olvadt hóvizet,
Mely vígan csörgedezve
A völgy felé siet?**

**Hogy' csillog-villog árja,
Mi vígan cseng zaja,
S felette hány szivárvány
Von ívet partira.**

**De jójétek, ha nyár lesz
S a víz elszáradott,
S nézzétek csak az utat,
Hol árja elfutott.**

**Hány s milyen akadályok,
Sziklák mindenfelől,
S mig fenn csillogni látszott,
Mily küzködés belől.**

**Im képe életemnek:
Felszíne csillogó,
De oh, ha azt tudnátok,
Mit rejt e szép folyó! *1841.***

OKTÓBER 11.

Semmi nem rontja inkább jellemünket, mintha olyanokkal társalkodunk, kik iránt ellenszenvvel viseltetünk, mert igazságtalanságra szoktat.

OKTÓBER 12. a Csillagászat napja

...s mert a föld setét, az ég felé vetjük szemeinket, akkor egyet látunk, Te csillagokat, s csillagokat én, ragyogva egyenlő szépségben a bércek s róna felett. Mégis jó, hogy vannak e földnél magasabb dolgok szemeink előtt, ...mondja Szent Pál, s helyesen, mert jobb emberek néha csak ott találkozhatnak.

OKTÓBER 13.

Az ég világa légkörünkön át csak elhajtott sugárokból jöhet hozzánk; mi a csalódást okozza, feltétele létünknek.

OKTÓBER 14.

Volt egy barátom, ki valahányszor házas embert látott, mindég azt mondá, ez is olyan, kinél a nagyszerű paradicsomi műtét rosszul ütött ki, s ki a kivett oldalbordát még maga után hurcolja.

OKTÓBER 15.

Sorsjáték az élet, melynél nem a legnagyobb számokkal nyerjük a legnagyobb összeget.

OKTÓBER 16. a Kenyér világnapja, az Élelmezési világnap

Ismered vagyoni állásunkat, mely kizárólag anyád birtokának jövedelmeiből és abból áll, mit munkámmal szerzek, s így nem szükséges mondanom, hogy éveken át, azaz mióta felnőttem s a leányok világba jönnek, úgyszólván mindig szorult állapotban vagyok. ...s habár személyes hitelem és a legnagyobb pontosság által elérem, hogy mindamellett tönkre nem megyünk, kétségtelen, hogy évről évre, bár csak kevéssel, szegényebbek leszünk, mi reám nézve szomorító s aggodalmas.

OKTÓBER 17. 1866.03.18.

Tegnap indult meg az iparegyesület, ma választattam az Akadémia elnökének. Van tér hasznos tevékenységre, csak erő legyen.

OKTÓBER 18.

Ma használok először pápaszemet. Itt van, vagy legalább közeledik az aggkor...

OKTÓBER 19.

A világon nem a tudomány, hanem a szeretet művel csodákat.

OKTÓBER 20.

Gőzösön mentünk ...Ercsi mellett áthaladtunk, szívem megszorult, mint mindég ...a nagy barackfa alatt Bettivel annyi boldog órát töltöttem, csak hogy a fa, mint mi magunk, kik, mint gyermekek, alatta ültünk, szinte száradni kezdünk... – és mi lett belőlem? Ki ösmerne a szomorú utasban, ki a hajó fedezetén körültekint, a gyermekre s ifjúra, kinek vígsága körözetének csaknem terhére vált. Még néhány év, s hol leszek?

...itt készítették sírt magamnak..., talán e végső sikerül...

OKTÓBER 21. Földünkért világnap

Egy napsugár felnyitná, ezernyi gyertyafény csak elfonnyasztja a világot.

OKTÓBER 22.

Családomat egészségesnek találtam, ez pótolja a sok kellemetlen levelet, melyet találtam. ...elég kellemetlenséget hoz minden nap..., ha azonban több nap vagy egész hetek kellemetlenségei összejönnek, a legjámborabb ember is elveszti türelmét, s ez az ok, melyért szinte félek hazajönni, s egyik legkedvesebb ábrándjaim közé tartozik, egyszer oly országban élni, hol posta nincs.

OKTÓBER 23.

Reggel a küldöttség volt nálam, mely az iparbanknál elnökké lett választásomat tudtomra adta. Rég nem örültem semminek inkább, mint e megtiszteltetésnek. Az, hogy az iparos osztályban 404 szavazó között 322 engem választott meg, a bizalomnak oly jele, melyre büszke vagyok.

OKTÓBER 24.

Először voltam az iparbankban. Később az alföldi vasút, az Akadémia s más köztárgyakkal voltam elfoglalva, úgyhogy mindeddig még nem jutott időm saját ügyeim rendezésére.

OKTÓBER 25.

Új hatásköröm az ipartestületnél s iparbanknál folytonos érintkezésbe hoz polgári osztályainkkal, s már ezért is nagybecsű reám nézve, nem csak mert befolyást ad, de mert ismereteimet rektifikálja. Oly osztályokról, melyekkel folytonos érintkezésben nem állunk, tulajdonképp senkinek sincsenek helyes nézetei.

OKTÓBER 26.

Az idillek nem valóbbak a szabóműhelyben, mint az árkádiai pásztorok között, s mentül többet érintkezem polgárainkkal, annál inkább látom, hogy főképp mi kedélyességeket s szeretetreméltó tulajdonaikat illeti, nagyon csalódtam.

OKTÓBER 27.

A polgár főképp, ki egész életét műhelyében tölti, igen kis kört fog fel, de e kis kört ismeri tökéletesen, a legkisebb részletekig. Mi ezen belül esik, abban ítélete éles és biztos, oly eszméket, melyek ezen kívül fekszenek, nehezen fog fel, s a legnagyobb óvatossággal, néha a nevetségig menő gyanakodással fogad el.

OKTÓBER 28.

A magasabb osztályoknak gondolatai tág körökben barangolnak, de tág körökben nincs néha egy pont, melyet tisztán látnak, melyet igazán ismernek. Még nagy kérdés a polgárok korlátoltsága, nem jobb-e e felületességnél?

OKTÓBER 29.

Napjaim egyformán folynak, sok apró munka s kellemetlen foglalatosság között; mióta hazajöttem, még dolgozni sem volt időm.

OKTÓBER 30.

Ma kaptam Treforttól levelet, melyben nehéz állapotjairól tudósít. Egész életén át fáradott, nem költött semmit személyére, s vagyonának nagy része elveszett. Mily viszonyok, melyek között a legjobb s intelligensebb emberek, ily helyzetbe jöhetnek.

OKTÓBER 31. Takarékossági világnap

...nem fukarság az, hogy ifjú örömeidet irigylem, hanem a kényszer bír arra, hogy annyi-szor takarékosagra intelek, ...csak egyre kérlek, nyugalom, egész jövőd, sőt a becsület nevében, hogy soha ne játsszál. Nem tartozol azok közé, kinek a takarékoság a természetében fekszik, de annál szükségesebb ezt magadnak megszerezned. Megéri a fáradságot, mert függetlenségünk feltétele.

NOVEMBER 1.

Az estét magányosan, levélírással töltöttem. Nemigen jó kedvemben voltam; de meggondoltam, ha mindazt, mi helyzetemet kényelmessé teszi, elveszteném, ha nem volna jó szobám, pattogó kandallóm, puha karszékem, s fázva, egy rossz faggyúgyertyánál kellene folytatni levelezésemet, mit mondanék akkor? S hány ember van hasonló, sőt, még rosszabb helyzetben, s mivel érdemeltem csak ezen jólétet is? E gondolatok csodálatosan felderítettek.

NOVEMBER 2. Halottak napja

Kinn voltam a sírkertben, s körüljártam barátaim hantjain. Maholnap több lesz ott, mint a városban. Anyám, fiam, Reguly, Eckstein, most Szalay. Mennyi pótolhatatlan veszteség! S amint éltem nehezebb lesz, amint megszaporodott gondjaimmal több vigasztalásra, több segedelemre lenne szükségem, fogynak azok, kiknél azt találhatom.

NOVEMBER 3. a Magyar Tudomány napja

Könyvszekrényem kulcsai íróasztalom bal fiókjában fekszenek, szolgálatodra a fiók nyitva van.

NOVEMBER 4.

A skorpió-szúrást csak zúzott skorpiók verítékével lehet gyógyítani; ó, s így hány ember vérezett, hogy azon sebeket, melyeket társai ütöttek, gyógyítsa.

NOVEMBER 5.

Mi hatása van a materiális dolgoknak, nem csak helyzetünkre, de még kedélyünk állapotjára, sőt képességeinkre is! A pénzügyi helyzet, csaknem éppoly fontos, mint anyagi egészségünk, mely eszünk s jellemünk szilárdságának feltétele, s mégis mennyire gondatlanok vagyunk, e tekintetben valamennyien, s mennyire vádolhatom magamat is. Szükség, hogy e részben rendet csináljak, s bármily megerőltetésembe kerüljön, megteszem.

NOVEMBER 6.

Ma tréfásan jegyezték meg többen, hogy annyi másban pesszimista lévén, a haza ügyeit rózsaszínben látom, s 50-től egy percre nem kételkedtem jövőnkön. Feltűnőnek látszik s mégis természetes. Amit az ember nagyon szeret, ahhoz nagy, határtalan bizodalma van.

NOVEMBER 7.

Mennyit adnék, ha segíteni lehetne, de a hatalom, mellyel bírok, s melyért sokan talán irigyelnek, nem terjed annyira, hogy legjobb barátomat csak egy órára megnyugtassam; s vajon az, ki egész életét pénzszerzésre fordítja, s dúsgazdag, nem jár-e valószínűleg éppígy, mert barátjai, családja, azok, kikért mindent adna, oly dolgokat kívánnak, miket pénzen megszerezni nem lehet? Mi különös dolog az élet! Mennyire különbözők törekvéseink, s mégis egyben megegyeznek, hogy a siker, megelégedésünkre, egyaránt hiábavaló.

NOVEMBER 8.

Mert hisz az életben minden annyit ér, mennyinek azt becsüljük, s éppen abban fekszik fiatal korunk nagy kiváltsága, hogy mindent, amit teszünk, s mi után fáradunk, még nagy fontosságúnak tartjuk.

NOVEMBER 9. a Világszabadság napja**A BEFAGYOTT VISZTULÁHOZ.**

Eljött a tél s rossz napjaid,
Befagyta, szép folyó!
Jégláncz szorítja testedet
S fehér sírtakaró.

**S kevélyen jár a gaz csoport
Szent árjaid felett,
Lábbal tiporva kínodat,
Felvágva kebledet.**

**Te némán állsz, s már hirdetik
Örök halálodat,
Már zsarnokid szined felett
Építik házukat.**

**De éjtszaka, ha némán áll
Az elhagyott határ,
Mozogni kezdenek habjaid.
Tavaszközelg-e már?**

**Közelg! Oh ébredj, nagy folyó!
Emeld hullámidat,
Im a mező már zölden áll,
Törd széjjel lánczidat.**

**És zúgj tovább örömtelin,
Győzelmed fényiben;
Nincs több, ki mostan merne még
Tiporni kebleden.**

1838.

NOVEMBER 10. a Tudomány világnapja

Minden tudás csak akkor bír valódi beccsel, ha cselekvésre képessé tesz.

NOVEMBER 11.

Lehetetlen, hogy valaki bármely tudomány körében messze haladjon anélkül, hogy minden tudásunk szűk korlátait észrevegye, s ez szerénnyé tesz.

NOVEMBER 12.

Fiam anyagokat analizál, jól teszi. Ártalmas és kellemetlen gázok fejlődnek ki analizálásnál, de mégis kellemesebb, mintha embereket analizálna.

NOVEMBER 13.

Hazánk oly rendkívüli helyzetben áll, hogy itt csak rendkívüli eszközök segíthetnek, s ilyen talán az, hogy valaki, ki egész életén át politikával foglalatoskodott, egész meggyőződését leplezetlenül adja elé. Merész feladás, hálátlan, de megkísértem, mert ha tudom is, hogy e mód nem az, melyen az egyén hatalomhoz vagy népszerűséghez jut, az eszme csak így juthat mindkettőhöz, s nekem, ki egész életemen át eszméknek szenteltem magamat, ez a fő dolog.

NOVEMBER 14.

A népnek mindég bálványokra van szüksége, de van szüksége oly emberekre is, ki nála okosabbak, s midőn e bálványok előtt meghajolnak s nekik tömjéneznak, hogy a tömeget tiszteletében meg ne zavarják, azoknak semmiségét belássák és azokat eszközül használják nevekben, s jó ösvényre vezessék..

NOVEMBER 15.

Mint a nap, mely borús egen végezve útját, világított, de nem ragyogott soha, s melynek helyét az emberek, kik melegét érezték, nem látták, csak midőn lealkonyodott, akkor volt egy derült pillanatja, melyen sugárai kitörve a fátyolon, a fél eget bíborba festék, s midőn elment, a messze téren millió cseppeket látunk, s érezzük, hogy egy nagy csillagzat tűnt le egünkről, s hogy setét lesz ezentúl.

NOVEMBER 16.

Ma van Ilona leányom 19-ik születésnapja. Az ég tiszta, mint akkor volt, a nap ragyogva emelkedik az égen. Adja az ég, hogy egész élete ilyen legyen. Annyi kívánságokból, melyekkel egykor a jövőre gondolék, most csak egy maradt, hogy gyermekeimet szerencsésen láthassam. Tulajdonképpen ez is utópia, mert miután e világon igen kevés szerencsés embert láttam, nem valószínű, hogy éppen gyermekeim tartozzanak azok közé, de mindenki utópiákban él, én ilyeneknek létesítése után még fáradoztam is, mért ne legyen vén napjaimra e gyönyörűségem.

NOVEMBER 17.

Kivel az egész világ úgy bánik, mint királlyal, végre a királyok hibáiba esik...

NOVEMBER 18.

Tegnap, midőn a leányaimmal a János-hegy felé sétáltam, két úr szólított meg, s a tudtomra adá, hogy a sűrűben két fiatalember lőtte meg magát. Elmentem az őrházhoz, s felküldtem az öröket. Ma megtudtam, hogy még egy harmadik fiatalember volt velek, ki ugyanazon szándékkal jött fel, s az egyik kilőtt pisztolyt magával vivé, hogy a szándékát más helyen teljesítse. Az örök utánajárnak, hogy őt vagy hulláját felkeressék. A szerencsétleneknek egyike fiam iskolatársa. Valamennyien alig 20 évesek. Mily kor, midőn az ily ifjakat is sem a vallás, sem a remény, mely legalább az élet kezdetén oly erős, a kétségbeeséstől vissza nem tartóztat. E történet mélyen hatott reám, s az egész napon alig voltam munkára képes.

NOVEMBER 19.

Békés megoldáshoz csak egy kis józanság és jóakarát lenne szükséges, de mit ér, ha éppen ez nem található.

NOVEMBER 20. a Filozófia világnapja

Fiam tanácsára Darwin könyvét olvasom. Rendkívül érdekes, habár alig képzelhető szomorúbb... A legszomorúbb az, hogy a teóriát valónak kell tartanunk. Legalább a mi az

embereket, s főképp a népeket illeti, bizonyosan az, egész történetünk nem lévén más egy hosszú küzdelemnél, melynek legkitűnőbb eredménye az, hogy a nemzeti egyéniségek mindég fogynak, s végre csak néhány küzdő marad a téren. Az egyetlen, mi még vigasztaló, az, hogy a küzdelem eredménye mindig csak a magasabban álló, a tökéletesebb egyéniségeknek győzelme lehet, s hogy az embereknél az, mi erősebbé tesz, csak a szellemi magasabb kifejlődés.

NOVEMBER 21.

Ámbár sokat dolgozom, lapom előfizetői lassabban gyűlnek, mint reménylettem. Úgy látszik, ez is egy illúzió vala. Eggyel több, mit tesz az! Mindenesetre, ha már hozzáfogtam, folytatom legalább egy évig, habár az egész ideig ingyen dolgozom! Egy áll; ha ma meghalok, s a magyar közönség és én megcsináljuk számolásunkat, az adós nem én leszek. Irányomban nem erőltette meg magát, még szimpátiával sem.

NOVEMBER 22. a Magyar Közoktatás napja

Nincs egy nemzet talán Európában, melynek oly kevés ösmeretjei lennének, mint a magyarnak, nem tudományról szólok itt – mert ez mindég csak egyesek tulajdona –, de éppen azon ösmeretekről, melyek a népet a szomszéd nemzetekről mulatják, melyek az idegen, s tulajdon becseket felfedezik, s éppen mert felületességek miatt közértelműek, egyszersmind közhasznúak is. A magyar nem ösmeri hazáját, önereje nagy titokként áll előtte, nem ösmeri a külföldöt, s bámulja vagy utálja, mert becsülni csak az tud, ki ösmér.

NOVEMBER 23.

Nincs kéz, mely azáltal, hogy ezerekkel kezét szorítunk, tisztábbá válnék.

NOVEMBER 24.

Nincs kitűnő egyéniség, kinek életében a virágvasárnap s a passió, nem állnának közel egymáshoz, s nincsen elv, melyre nézve a közvéleményben ily fluktuációkat vagy inkább ily tökéletes átugrásokat nem jelelhetnénk ki.

NOVEMBER 25.

Valamint a gyümölcsnek egész levét nem lehet kisajtolni erős nyomás nélkül, úgy egyéniségünk nem adja ki azt, mi benne rejlik, ha a sors igen szelíden bánik vele

NOVEMBER 26.

Az eredmény nem fényes, de legalább azon vigasztalást adja, hogy ha ma meghalok, sokaknak voltam adósa életemben, de hazámnak nem. Ez nem hitelezett, s nem is találja szükségesnek, hogy hosszú fáradozásaimat bármi csekélyen jutalmazza. Végre, egyre megy.

NOVEMBER 27. 1865.10.02.

Tegnap tartottam beszédemet budai választóimhoz. Egy óránál tovább tartott s több érdekléssel fogadták, mint reménytem. Meggyőződéseim szerint e beszéd nem fog hatás nélkül maradni a Lajtán túl. Részemről tisztán kimondottam oly dolgokat, miket hazánkban kimondani nem mernek...

NOVEMBER 28.

Szívesen átengedem a dicsőséget, csak azon eszmék támogatása által érje el, melyeket én az egyedül helyesnek tartok. Deák magaviselete irányomban nem szívélyes, sőt, éppen ellenkező. Mondják, hogy a népszerűségét félti tőlem... De el vagyok határozva, hogy tenni s tűnni fogok mindent, csakhogy a jó alkalmat, mely hazánknak nyílt, felhasználhassuk. Úgyis mért ne játszaná ő az első szerepet, ha a darab, melyet játszunk, mégis tőlem lesz.

NOVEMBER 29.

A nimbusz, mely a zsarnokot kérlelhetetlensége miatt környezi, hamar enyészik el, de csak ritkán lép a szeretet helyébe.

NOVEMBER 30.

Semmi nem fejleszti ki gyengeségeinket inkább, mintha hatalomhoz jutunk.

DECEMBER 1.

A világ első szónoka csak úgy hathat közönségére, ha oly nyelven szól, melyet hallgatói megértenek.

DECEMBER 2.

A tömeg szívesen vezettetni magát, sőt, mindég vezetőt keres, de csak azon irányban, melyben megindult. A vezető gyorsíthatja vagy mérsékelheti haladását, sőt lassanként megváltoztathatja irányát, de csak amennyiben e szándékot követői előtt eltakarhatja. Ki erre elég ildomossággal nem bír, az járjon magányosan.

DECEMBER 3.

Sok ember a történetben csak oly helyet foglal el, mint kitömött madarak múzeumainkban. Van nevök, tudósok elmondják, hol s mikor éltek, egyébként pedig csak arra valók, hogy a helyet, melyre állítottak, betöltsék.

DECEMBER 4.

A visszhang nem válik erősebbé, ha a sziklához, mely szavunkat visszaveti, közelebb lépünk; s így senki nem lesz híresebbé azáltal, ha a tömeghez közeledik. – Azon visszhangnak is, melyet dicsőségnek nevezünk, egy bizonyos távolságra van szüksége.

DECEMBER 5.

Mint gyermekek, sokszor csak azért sírunk, mert azt, mit magunk előtt látunk, kezeinkkel elérni nem lehet; így keserveink nagy része később is hasonló okból ered. Többnyire nem fájdalmak, hanem nélkülözések által szenvedünk, s innen van, hogy azon arányban, melyben látókörünk terjed s vágyaink szaporodnak, csaknem mindig szerencsétlenebbnek érezzük magunkat.

DECEMBER 6.

A félreértések nagyobb része onnan jön, mert az, kinek szól, egészen megérteni nem akar. Bármilyen tökéletlenek nyelveink, ki egymást érteni akarja, többnyire meg is érti egymást.

DECEMBER 7.

Gazdák s politikusok, csaknem szüntelen panaszkodnak az idő ellen. – A szerencse az, hogy a leginkább ócsárolt idő alatt a vetés azért mégis nő. – S hogy tapasztalás szerint, mind a gazdaság, mind a politika mezején éppoly évek a legtermékenyebbek, melyek alatt sokan csaknem kétségbeestek.

DECEMBER 8.

Angol vagy inkább amerikai közmondás, hogy az idő pénz. De a pénz azért nem idő, sem Amerikában, sem máshol.

DECEMBER 9.

Aki egészséges, kinek mindennapi kenyeréről gondoskodnia nem kell, s kit csak lény is szeret igazán e világon, az áldja a kegyes istenséget e jótéteményekért, s elégedjen meg helyzetével. Neki a szerencse a legegyszerűbb alakban jutott, de ennél többet senki nem élvez e földön. – Meglehet, hogy azok, kik az élet színdarabját páholyokból nézik, valamilyen kényelmesebb helyet foglalnak el, de bizonyos, hogy sem nem látnak, sem nem élveznek többet.

DECEMBER 10. az Emberi jogok napja

Az emberek nagy része azért szerencsétlen, mert nem magától, hanem másoktól kíván tökéletességet, és az emberi gyarlóságokat magán kívül senkinek sem bocsátja meg.

DECEMBER 11.

Igaz, hogy a gőz szétrepeszti a mozdonyt, s hogy a vonat sebesen haladva kiugorhatik pályájáról, vagy más, szemközt jövővel összeütközhetik, és hogyha a mozdonyt nem fűtenék, ha a gőz a katlanban nem feszülne, semmi veszélytől nem kellene félnünk. – Ez

áll minden haladásról. Azon erő, mely azt eszközli, sőt, maga a haladás, mindig veszélyekkel jár, s oly nemzet, mely mert erejében nem bízik, minden akadály előtt megáll, éppoly biztos lehet, mint ama gőzmozdony, csakhogy éppúgy nem teljesíti feladatát.

DECEMBER 12.

Érdekes tudomány az emberismeret, csakhogy valamint az emberi test, úgy a jellem boncolásánál le kell előbb győzni az undort, melyet a látvány bennünk gerjeszt, mielőtt a bámulatossá összefüggésben, mely a szövevényes szervezet legnemesebb s legaljasabb részeit egybeköti, élvezetet találhatunk.

DECEMBER 13.

A szerelem sokszor vízhez hasonló; mennyivel többet látsz felszínén, annyival kevesebb ereszkedett belsőjébe.

DECEMBER 14. a Húség napja

A KÍSÉRTET.

A kertben áll a rózsza
Pirúlva bájolón,
Nincs párja szép nemében
A lombos bokrokon.
Nincsen delibb a föld körén,
Tavasznak nincs édesb tömény.

S a lány jön a virághoz:
»Ah bájoló virág,
Mért vesznél ösmeretlen?
Hadd lásson a világ.«
A lomb elrejtí kelyhedet,
Virúlj te itt szívem felett.

És ím a hölgy s a rózsza
Egymással mennek el,
Ez illatot lehelve,
Az vígan énekel.
S miként az illat a dal vegyül,
Gyönyörrel telt a táj körül.

De hó a lányka keble,
Nem jó pihenni ott,
Hol szív dobog szeretve;
S a rózsza hervadott,
Búsan lehajtja szép fejét,
Elillatozta életét.

**De boszút áll halottan
Mosolygó gyilkosán,
Mint egy rém kóborolva
A szép arcok haván,
S bármerre fordul ellene,
Ott áll piros kisértete.**

1837.

DECEMBER 15.

A pap ügyesnek tartatik, s bizonyos, hogy ez ügyességnek egy bizonyos nemével bír, de ez nem olyan, mely nagyra vezet. Megengedem, nem fog soha elmerülni, s a legnagyobb vészek között is s fenn úszik; e kiváltság nemigen irigyletreméltó. Fenn úszhatik, de bizonyosan nem mint a sorhajó, hanem, mint a cserdugasz.

DECEMBER 16.

A fa oda hinti virágait, honnan felnőtt; s így tegyen a költő honával.

DECEMBER 17.

Valamint örömek között töltött éj után arcunk elhalványul, úgy a legboldogabb élet is sokat rabol el tőlünk.

DECEMBER 18. a Kisebbségek napja

...de ki a népet az ekeszarvánál látta, főképp itt az alföldön, hol az igazi magyar faj lakik, az bátran leveheti előtte süvegét.

DECEMBER 19.

Virágokat nyújt a szerelem, barátság – ha jó ember barátunk –, gyümölcsöket.

DECEMBER 20.

Ó, boldog az első ifjúság, gyermekálmunk nyugszik rajtunk még, és félhunyt szemünknek, oly közel tetszik földünkhöz az ég. Évek lejtnek el felettünk, szemeink felnyílnak, de csak azért, hogy lássuk, mely távol van mennyünk.

DECEMBER 21.

A szív nem jobbul semmi által inkább, mint közlés és érzetei kimondása által.

DECEMBER 22.

Nem csak az emberi nem, hanem az egyesek történetében, a legnagyobb szerepet reakciók játsszák.

DECEMBER 23.

...mert a vallás az, mi az erkölcsiség törvényeit, miket a bölcselkedés útján fáradva keressünk, a népnek készen nyújtja.

DECEMBER 24. Szenteste

A kis névtelent holnap délután kereszteljük. A kisfiú jól néz ki, és Ilona karjaiban szép képet adna. Soha a nyugodt meglegedés szebb kifejezését nem láttam, mint a fiatal anya arcain. Jólesik reá nézni. Nem mozdul, nem beszél, de a tekintet, mellyel csecsemőjét nézi, egész mennyországot fejez ki. Rendkívül örül reád, s fiának már most is kötelességgé teszi, hogy egészen hozzád legyen hasonló.

/írta fiának/

DECEMBER 25. Karácsony első napja /Csengery Antalnak/

Kis keresztfiam a kést és villát, melyet neki küldök, nem használhatja még, de reménylem, buzdításul fog szolgálni e kis ajándék, hogy kis fogait annál hamarabb tolja ki. Adjon isten boldog ünnepeket neked, s kedves feleségednek, kit nőmmel együtt tisztetek, s tartsa meg gyermekeidet, hogy e szomorú időben, hol a férfiú örömet nem talál, legalább magad körül lássál örömeket. Gyermekeinkben a jövőt látjuk magunk előtt; ki mondhatna le minden reményről e mosolygó arcok között.

DECEMBER 26. Karácsony második napja

Kedves fiam! Soha még házunk karácsony estvéjén ily csendes nem volt. Anyád, Jolán és Mariskával Trefortékhöz ment, Ilona náthás és ágyban fekszik. Én Gypsyvel magam ülök szobámban, s várva anyádra, ki mint mondá, egy óra múlva visszajön, azalatt e sorokat írom, hogy ha távolból is, legalább gondolatjaimmal veled társalkodjam. Bár egy óráig veled lehetnék.

DECEMBER 27.

Ha valamely házassági viszony szétmegy, nem következik, hogy az egyik vagy a másik részen fekszik az ok. A cink és a réz, mindkettő érc, és csendes, jámbor érc önmagában véve, s mégis, ha egymás mellé kerül, csak egy kevés sós víz kell még hozzá; ez pedig házasságban soha nem hibázik.

DECEMBER 28.

Az est s korány hajnala egyenlő. Ilyen a hölgy évei. A bájló kor, melyről nem tudjuk, fényes nap vagy éjjel fog-e reá következni.

DECEMBER 29.

Minden új korszak az előbbinek hamvaiból támad, de nem mint mesés phoenix, hogy színes szárnyakkal azonnal a nap felé emelkedjék, hanem mint igen szerény állat, melynek tollai még csak nőni fognak.

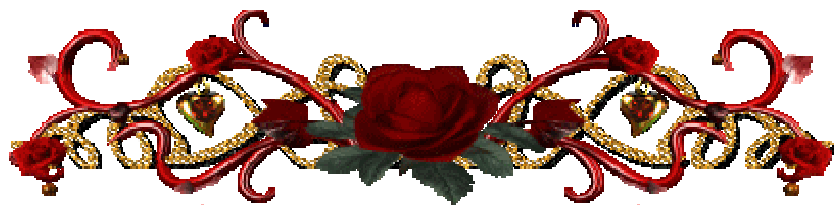
DECEMBER 30.

...s nem tudom: lesz-e új esztendeig csak még annyi időm az írásra, felhasználom azt, hogy szerencsekívánataim el ne maradjanak. – Nem formázom gratulációmát. – Miután többnyire még azt sem tudjuk mit kívánjunk önmagunknak, ki határozhatja meg, mi tehetne mást szerencsésé. – Óhajtásom csak az, hogy a lehetőségig boldog légy, s hogyha lehet, azt előmozdíthassam, miként s mi által válsz boldoggá, azt Istenre s magadra bízom, mert hisz a siker minden törekvésnél, s így a szerencse utáni törekvésnél is főként önmagunktól függ...

DECEMBER 31. Szilveszter, Óévbúcsúztató

...a jövődöt pedig ne féltsd; még botlik a gyermek, de járni kezd s nyőni fog.

– Élj boldogul!

**BOLDOG AZ, KI MIDŐN MÁR AZ ÉLET
TÖVISKOSZORÚJÁT VISELI, MÉG A RÓZSÁK
JUTNAK ESZÉBE, MELYEK A TÖVISEK KÖZT NYÍLTAK.**

VÉGRENDELET.

**Ha majdan átfutottam
Göröngyös útamat,
S hova fáradtan érek,
A sír nyugalmat ad:**

**Márvány szobor helyébe,
Ha fenmarad nevem,
Eszméim győzedelme
Legyen emlékjelem.**

**S ha majd kijötök néha
S megálltok síromon,
Zengjétek el a legszebb
Dalt néma hantomon.**

**Magyar dalt, lelkesítőt,
Melynél a szív dobog,
Tán halva is megértem,
S keblem hevülni fog.**

**És sírjátok egy könnyet
Barátotok felett:
Dalt érdemelt, mert költő,
Könnyet, mert szeretett.**

1848.

KÖZADAKOZÁSBÓL

ERCSIBEN 1879-TŐL ŐRZI EMLÉKÉT

ILLENE

KEGYELETTEL MEGŐRIZNI...